

LIE TU V I U Ž I N I O S

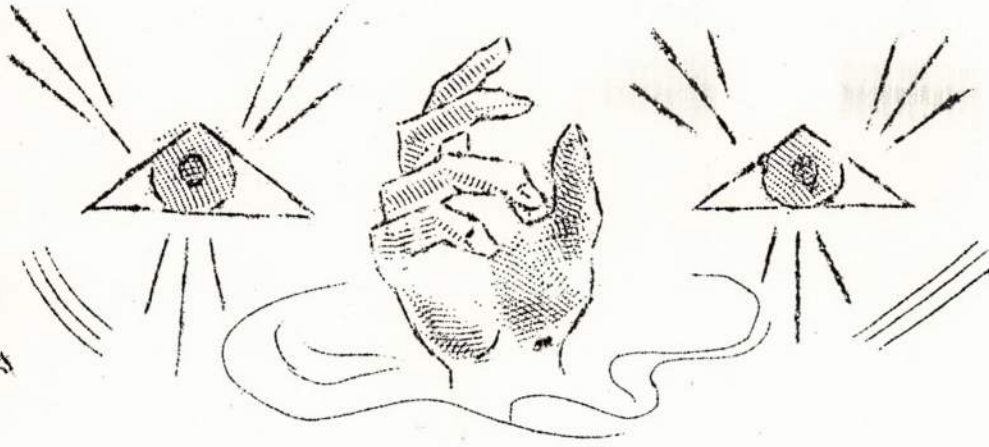
1946 · 2 · 15

LEIDŽIAMA KOPENHAGOJE

NR.11

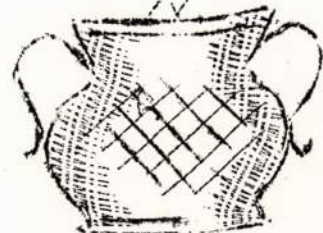
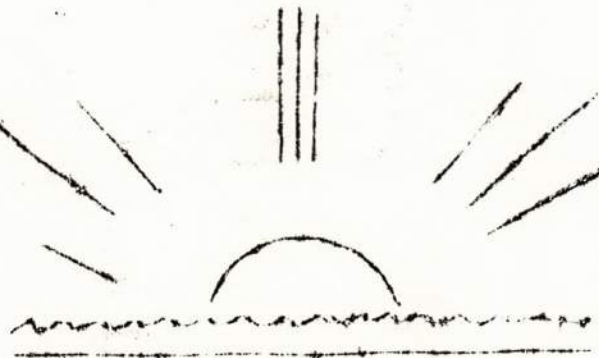
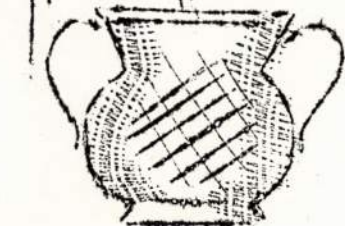

16 VASARIO

M A I D A U Ž T Ē V Y N Ē

Dieve, kuris leidai tautas ir ģdiegei joms laisvės troškimā, grāžinā prasoms Tave, ir mūsū Tēvynei. Dala vės dienas. Tegū tie bāndymā, kuriuos Tu skyrei mūsū šāliāi, nebūna jās pražūdiā, bet greitesriam jās prāsikēlināi ir didesnei jās dvasinei gerovei. Tāi mink, Viešpatie, mus, kuris priversti būvoms palikti savo gimtājā Žemē. Dūck mums jēgu ryžtingai pakelti sunkiā trentinio dēli. Padaryk, kad visi mes liktums ištikimi savo Tēvynei ir grīžtums jājā, pešdami naujā atgimimo ugrī. Sīpsk, Viešpatie, iāminties ir stiprībā dvasios tiems, kurie darba mūsū tautai ir aukoj. Atijos labui. Padēk savo tēviška meile ir gloha pašilikusiems Tēvyņēje mūsū broliams ir sēsēm, stiprīnk dēl Tavo vardēi tautos laisvės kenāis. Tāi, guosk liūdiņdius ir ruskriastuosius, amžinā šviesā sukādēk Viešpatie, tiems, kurie jau yā mirē kovā laukē. Sverdiāusiojē Mergelē Marijā, Aūbros Vār'tu gailēstingumo Motinē, pavēsk savo dieviškajam Sūnuī Jezui Kristui mūsū Lietuvā, kuri tāip rucširdziā Tave nyli ir garbina. Vēlāisk, kad Tavo Sūnaus vardas būtu iārautos iā lietuvijā širdies. Sventasāi Kāimārai mūsū tautos Globējāu, vadovāuk mūsū kovā dēl laisvės, kaip kitādos stebuklingu būdu kad vārtovāvai mūsū tēvams. Per Kristu, mūsū Viešpatī, kurī tiki, iāpažīsta ir nyli kiekvienas taurus Hetrus. Amēn

L I E T U V I Ų T A U T O S V A L I A

1918 metų, vasario mėn. 16 dieną, dar tebegriaudžiant Pirmojo Didžiojo Karo pabūklams, dar tebesiaučiant karo audrai Lietuvoje žemėje, sportariškai iš visų Lietuvos kampų susirinkę karo nualintose ir nuiknotose lietuvių tautos atstovai, paskelbė pasauliui nepalaužiamą tautos valią: būti laisvais laisvoje savo tėvyneje ir pasiryžimą visiems laikams atsipalaiduoti nuo priklausomybės Rusijai, kuri jau po kelių šimtmečių įvairiais būdais alino Lietuvą ir lietuvių tarpe varė nutautinimo darbą. Ši tikrųjų Lietuvos sūnų valia, pareikšta lietuvių tautos vardu, buvo sutvirtinta daugelio tūkstančių geriausių Lietuvos jaunuomenės krauju kovoje su tuo metu besiveržiančiomis į mūsų tėvynę sovietų gaujomis, kad vėl pavergti. Tuomet, nors ir karo vėsulų smarkiai nuiknota ir nualinta, Lietuva sugebėjo ne tik šioms gaujoms atsispirti, bet ir lenkų dvarininkų legionams ir Kryžieviškajam Bermontui pajėgė užkirsti Lietuvos kelius. Po šių laisvės kovų Lietuva pagaliau tapo vėl laisva ir nepriklausoma Valstybe, pilnateisis laisvų ir kultūrinių pasaulio tautų šeimos nariu. Lietuva, tapus laisva, milžiniškais žingsniais žengė pirmyn kultūrinėje ir civilizacinėje srityje, keldama žemės ūkį, didino eksportą ir iš peties dirbo visos žmonišos bendrai gerovei.

1920 m. liepos mėn. 12 dienos sutartimi su Lietuva, Sovietų Rusija visiems laikams išaižada Lietuvos teritorijos ir išipareigoja gerbti Lietuvos nepriklausomybę ir jos žemių neliečiamybę, nesikišant taip pat į Lietuvos, kaip valstybės, vidaus reikalus. Bet, kaip mūsų vėliau istorija rodo, šis išipareigojimas lengva ranka sulaužomi ir sovietai pradeda palaipsniui daryti Lietuvai spaudimą jos vėl inkorporavimo tikslu. 1939 m. prievarta pasirašomas su Sov. Rusija tarpusavio pagalbos paktas, kurio metu pats Stalinas viešai ir iškilmingai pareiškia: jis pasiekia Lietuvos valstybės inkorporavimo į Sovietų Sąjungą ir dar kartą išipareigoja gerbti jos nepriklausomybę. Keprašiusius nė metams išleina kitaip nepaisydama, nei tarptautinės teisės, nei tarp abiejų valstybių galiojančių sutarčių nei pagaliau žy iškilmingai duotų išipareigojimų, Sovietų Sąjunga 1940 m. birželio 15 d. klasta ir apgaule vadovaudamasi, Raudonosios armijos jėga įsibrauja į Lietuvą. Toliau sekretariamieji "liaudies seimo" rinkimai, kurių nutarimu, Lietuva įjungiamą į Sovietų Sąjungą. Šiuo veiksmu begėdiškai nusikalstama tarptautinei teisei ir bet kokiam teisingumui, nes suklastojama Lietuvių tautos valia. Tuošito laikotarpiu prasideda organizuotas Lietuvos žmonių naikinimas, nes jie nenori taip greit atsisakyti savo tautinių lietuviškų tradicijų ir vakarų civilizacijos įpročių. Kalėjimai perpildyti nekaltais lietuvišiais, kiti siunčiami į tolimąjį Sibirą, ar tai nukankinami vietoje - tai bolševikinio valdymo gairės Lietuvoje. Bet žiaurus grobikas padarė didelę klaidą, apskaidiuodamas mūsų, moralines jėgas, jis pamiršo, kad mes esame moraliai nepalaužiami. Stiprybė kovoje už Lietuvos išsilaisvinimą - tai mūsų galutinio laimėjimo laidas.

Lietuvos ūkio struktūra, pagrįsta ūkosavybės dėsniu ir privatinė iniciatyva, nesuderinama su sovietų sąrtvarka, kur atmetama ūkosavybės teisė, lygiai kaip ir privatinė iniciatyva. 85% Lietuvos gyventojų yra ūkininkai, tvirtai prisirišę prie savo žemės, prie ūkosavybės; jie gali būti išžudyti, bet sovietinių ūkių kumėdais ir berrais

jie niekuomet nebus. Jei Lietuvos vyriausybė, jei Lietuvių tauta su šia primesta prievarta niekadės nesutiko ir kovos, kol bus atitaisy-
tas padarytas smūrtas; kovos visomis jėgomis, taip pat visomis aplin-
kybėmis, nepaisant aukų ir su nepalauiama valia lygiai taip, kaip
kovojo su caru ir jų žandarių gaujų vergija bei priespauda, šios
kovos išdava – bus Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė – tai tokia
lietuvių tautos valia. Juc labiau, kad Lietuvos inkorporavimas į So-
vietų sąjungą kitų vakarų valstybių iki šiam laikui nėra pripažintas
DE JURE.

Veiveiksi, bolševike, mūsų širdys tvirtos,
Ziauriai carų išmėgintos, senai keptos, virtos...
Mūsų valios nepalausi – trupės tavo peiliai,
Sutirps poniai geležiniai – tu pats teksti eilei...
Steis galas bolševikui, kaip ir vokiškam smaugikui!

Visi leituviai, nežiūrint kur jie tuo tarpu bebūtų, visuomet kels
viešumon, Sovietų Rusijos Lietuvai padarytą skriaudą, nuolat priminda-
mi pasauliui dangaus keršte šaukiančią neteisę – niekuomet narustos
kovoje ir reikalavę atstatyti Lietuvos nepriklausomybę demokratiškai-
siais Vakarų valstybių pagrindais, remiantis 1941 m. rugpjūčio mėn. 14 d.,
Jungtinių Amerikos Valstybių ir Didžiosios Britanijos iškilmin-
gai pasauliui paskelbtų dekretų, vadinamu Atlantik Charter, kurį pri-
pažįsta taip pat Sovietų Sąjunga.

Ši nelygi lietuvių tautos kova, vedama dėl krašto laisvės, yra
šventa – mes kovojame išvien visi, su mumis taip pat už Lietuvos lais-
vę mirusieji – o jų milijonai...

S I A U R E S P A S V A I S T E

Lietuva, mano šiaurės paavaistė
Ir gėlė sidabrinų rytų,
Kas krauju tavo veidą nulaistė
Ir ko raudį prie kryžkelės tu?

Ak, raudodiau ir aš apkabinęs
Tavo kojas gimtoji pakelėji;
Kad iš tavo padargės lininės
Kristų džiaugsmo dienos spinduliai.

Kad sugrįžęs ant Nemuno kranto
Iš tremtinio kelionės liūdros
Glausčiau tartum relikvią šventą
Radęs slenkstį namų pelesuos.

Ak, norėčiau raudoti iš džiaugsmo
Ir pajusti, kad po kojom esi,
Lietuva, žemės žodi šventiausias,
Lietuva, žemės laimė šviesi.

B. B r a z d ž i o n i s .

Jei po anžių kada skaudūs parduiai nukris
 Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
 Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis -
 Ar jiems besuprantamos bus?

Ką mums žada rytojūs?... Tikėk, jei gali!
 Nes ir kaip begyvent ir kentėt be vilties?
 Rodoš, Dievas užmiršo (... o žmonės mieli,
 Palauk, iki rankų išties!

Tarp vargų-sopulių, be rasos ir žvaigždės,
 Mūsų mėlynos akys apteko kraujais;
 Kau mirtis jas užmerkó, lainingas ilsės,
 Širdies nebekruvins vargais.

O tadiau nes; be usarų jungą dienos
 Nesdami, be nakvynės kaliaujame sau,
 Ar mums audros užkauks, ar kas kelią užstos,
 Aukščiausias, tarnaujame Tau.

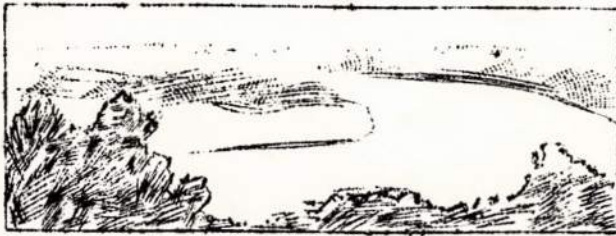
Mei'vaitoti, Mei verksti nepratę visai,
 Vien atstatom krūtine, apkalta ledu!
 Ne be žado širdies mes kokie milžinai,
 Bet sielą prakalbint surku!

O, kad oro plačiau kiek pament krūtine!
 Kiek ten jausme gilaus, nepradėtų jėgų!...
 Ar tai viskasvūznirs vien svajonių sapne?
 Ar žūsme keliais be darbų?

O, kaip kartais surku! Ar kas norint supras?
 Bet gana! Ne be vardo nus audros išgriaus!
 Užgiedokime, vyrai, sau dainas linksmas!
 Kaip vyrai, kaliaukin toliai!

Jei po anžių kada skaudūs parduiai nukris
 Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
 Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis -
 Ar jiems besuprantamos bus?

PASIILGAU TAVĖS TĒVYNE!

Ten kur Nemunas banguoja
Tarp kalnų, laukų,
Broliai vargdieniai dejuoja
Tuo smeg laikų...

Ziauri karo audra neaplėnkė tavęs, mano mylima tėviškėle. Tavo sūnūs ir dukros, varomi iš gimtošios pastogės, paliko taip mielą žemę, brangiausią turtą pasaulyje. Vieni varomi germanų, kuriuose atgimė nuožmi Hageno dvasia, kiti bėgo nuo besivejančio slibino iš Rytų, o dar kiti buvo darbams siunčiami į tolimus Alpius ir Norvegijos fjordus...

Gaisrų pašvaistėms švėbėdama kalnų, liepsnoms laizant Lietuvos dangaus mėlynę, stovėjau ant Šešupės tilto. Širdis neramiai blaškėsi, ašaros nesulaikomai veržėsi iš akių, o šaltos Šešupės bangos jės pri-glaufė ir nešė tolin... Mano žvilgsnis būliai klaidžiojo aplinkui. Mačiau tik liepsnas ir lūpos kūrtojo vieno be ramio žodžius:
→ Esi tu, mano žemė, esi tu mano Lietuva. Pažįstu aš tave dabar la-biau, negu bet kada pirmiau... nes notėnkū tavęš... Tavo gerąsias akis aš mačiau kryžkeliuos, laukuos, dievdirbių madonose. Tave girdėdavau piemenės dūdelėje, artojo dainoje... Ir kai didžioji nelaimė palikti aš tave turiu, geram, bet liūdnom akim žiūri į mane ir lieki... Kurį laiką dar žiūrėjau atgal, bet vežimo riedą ratai nešė mane vis tolin ir tolin nuo mano motinos žemės, o liūdnos, geros tėvynės akys mano lydėjo... Tautos dvasia šabždėjo man ramiančiu balsu, kad viskas ne-amžinai tęsis, kad aš ir vėl grįšiu!

... Kur gojelių toks žalių žalumas,
Artojėlių kūr tokia daina,
O gimtų, serų ramelių dūmuos
Kur močiūtės pasaka sena...

Bet štai prasliuko metai, ir antri jau eina, o mės be ramiai, trem-tiniai, klajojame, kaip paukščiai be lizdo, širdyje nešiojame gilų ilgesį, skausmą, sielvartą... Bet gerosios tėvynės akys mus vis lydi ir jos duoda mums mažą kibirkštėlę vilties, kad mes ir vėl sugrįšime į taip gražiai mūsų tautos pranašo, poeto B. Brazdžionio aprašytus, ramunėmis ir berželiais išpuoštus Lietuvos laukus.

Tos nedidelės, šiaudais dengtos bakūžėlės, tie rūtų darželiai po langais, prie vartų svyrą jėvarai, šiepiūtės dainos žaliuose laukose, mėlynos rugiagėlių akutės rėkstančiuose rugiuose, tie pakelės smūtkoliai viskas taip gyvai užsilikė mūsų vaizduotėje, kad mes kasdien matome juos, kas naktį sapne aplankome tuos takelius ir gojus, kur kūdykiaiais būdami lakstėme... Prisimėnėno, jog buvai anžinai gera, anžinai atlai-di, Tu, mūsų žeme, tu mūsų Lietuva. Gyva tu pasakoj, dainoj, gyva ar-tojoj prakaitė, karžygie mirtin gyva. Išklydom mes, tavo vaikai, po pla-tųjį pasaulį... Kas būsūsauks mus į tave, jei negirdėsim tavo balso, kas besuves mus, jei nematysime prieš save visada tavo gerų, liūdnų akių... Ir štai dabar mes turime, Tavo Tėvynė, Laisvės Šventę – Vasa-ric'16. Tą šventę švęs ir broliai lietuviai, kurie už Uralo, ar Altajaus kalnų ištremti, ir jau senai savo kraštą aploidę ir į tolinę Ameriką enigravę, švėsimė ir mes Danijos ir kitų Europos kraštų pabėgėliai.

Tėvynė, tu buvai ir liksi anžinai gyva 16-je Vasaric, anžinai gyva mūsų širdyse ir trentinių – karkinių kraujuje...

ANTROSIOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMAS IR KOVA DĖL JOS

Kilus antram pasauliniam karui, tuometinė Lietuvos vyriausybė pasisakė už griežtą neutralumą. Lietuva visokiais būdais stengėsi likti nuošaliai nuo kylančios pasaulinės karo audros ir išsaugoti, tiek daug pastangų ir aukų kainavusią nepriklausomybę. Tačiau į šią tūkiją Lietuvos vyriausybės laukysena didieji mūsų kaimynai visiškai nekreipė dėmesio. Žlugus Lenkijos valstybei Vokietija sutartyje su bolševikiška Rusija Pabaltės valstybes perleido bolševikų veikimo sferon. Po šio susitarimo bolševikinė Rusija pradėjo įvairias kombinacijas Pabaltijos kraštuose jų tarpe ir Lietuvoje. Už Vilniaus krašto gražinimą rusai įsteigė savo kariuomenos bazes pačiame Lietuvos centre. Po to seka apkaltinimas tam tikrų Lietuvos valstybės organų dėl sovietų karių dingimo. Lietuvos vyriausybė davė Rusijai patikinimą, kad ji ims visų priemonių šiam dalykui išaiškinti. Tuš tuo jau buvo pradėta šia prasme kvota. Tačiau Maskva nepasitenkino tuo ir skaitė, kad tai yra pakankamai rimta priežastis visiškai okupuoti Lietuvą ir 1940 metais, birželio mėnesio 15 dieną okupuoja Lietuvos teritoriją. Kvota dėl dingusių sovietų kariųėjo toliau ir buvo savo eigōja jau prie galio, tačiau tie asmenys, kurie vedė kvotą buvo apkaltinti apipirau ir patalpinti ten, kur daugelis mūsų laisvės gynėjų pačiomis pirmomis okupacijos dienomis buvo atsidūrę. Ir taip vėl žlugo vos 23 metus laisvą ir nepriklausomą gyvenimą išgyvenusį Lietuvos Respubliką.

Nuo šios datos prasideda naujas Lietuvos istorijoje periodas – antroji kova dėl nepriklausomybės. Tai buvo sunki, ne atvira, bet pagrindinė kova. Lietuviai jautė, kad bolševikinė okupacija tęsiasi ne ilgai, kad greitai laiku turės kilti karam tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos. Kilus karui tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos Lietuva turėjo būti nuo okupantų išlaisvinta sukilimu. Šiam sukilimui buvo pradėta organizuotis ir ruoštis pogrindyje. Kiekviename apskrityje buvo sudaryti štabai, kurie glaudžius ryšius palaikė su lietuviais pabėgusiais į Vokietiją. Šitais visais lietuvių pagrindžio veikimas ir ruošimasis sukilimui buvo žinomas vokiečių SD agentams, o per juos ir Vokietijos vyriausybei. Vokietijos naociams prestižui buvo nepatogu, kad karo atveju tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos Lietuva būtų išlaisvinta savo sukilėjų. Tuo būdu 1941 metais iš balandžio mėnesio 30-tos į gegužės mėnesio 1-ją dieną, kada buvo ruoštas įvykdyti sukilimą, įvyko išdavimas ir apskričių štabai didesnia dalimi rusų buvo areštuoti. Šį išdavikišką darbą atliko vokiečių SD agentai, nes kaip minėjome, Vokietija norėjo, kad Lietuva išsilaisvintų savo jėgomis ir pasiskelbtų nepriklausoma valstybe. Prasidėjus tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos karui, nežiūrint į tai, kad buvo areštuoti vadai, iš kad sukilėliams buvo trukdoma iš tos pačios SD pusės, sukilimas nepaprastai aktyviai buvo pravestas visame krašte.

Kartu su prasidėjusiu visam krašte sukilimu gimė ir antrosios nepriklausomybės paskelbimas. Per Kauno radio pačiomis karo pirmomis dienomis buvo paskelbta laikinoji Lietuvos vyriausybė su buvusiu Lietuvos pasiuntiniu Berlyne pulk. Škirpa priėškaky.

Laikinosios vyriausybės sudėtis buvo sekanti: ministras pirmininkas → pulk. Škirpa, užsienio → adv. R. Škipitis, vidaus → adv. Kasovičius, švietimo → prof. J. Ambrazevičius, krašto apsaugos → gen. St. Raštikis, žemės ūkio → prof. B. Vitkus, finansų J. Matulionis, darbo → dr. J. Pajaujis, pramonės → dr. A. Damašis, komunalinio ūkio → arch. Zemkalnis-Landsbergis, prekybos → Statkus, kontrolės → Pr. Vainauskas. Ne visi paskelbtosios vyriausybės nariai galėjo perimti jiems patikėtas ministerijas, nes dalis, kaip prekybos ir vidaus ministeriai buvo besitraukiančių rusų suimti ir išvežti, dalis → kaip finansų, darbo ir žemės ūkio ministeriai tebebuvo dar sovietų okupuotoj Lietuvos teritorijos dalyje. Ministeris pirmininkas, krašto apsaugos ir užsienio ministeriai buvo emigracijoje Vokietijoje. Tuo būdu j. pirmąjį vyriausybės posėdį, birželio mėn. 24-dą, galėjo susirinkti tik tai dalis vyriausybės narių. Kūrs ir nepilname sąstato, laikinoji vyriausybė tuoį pradėjo veikti, nes reikėjo tučtuojaus perimti rusų paliktas įstaigas ir užhėgti įvykiams už akių, kad atvykę vokiečiai į Kauną, rastų jau beveikiančią Lietuvos vyriausybę. Kadangi ministras pirmininkas iš Berlyno neparvyko, tai vyriausybei pirmininkavimą perėmė švietimo ministras prof. Ambrazevičius. Vietoj vidaus reikalų ministro buvo kooptuotas pulk. Šlepetys, o prekybos ministerio pareigas perduotoš kontrolės ministeriui Vainauskui. Be to, dar buvo kooptuoti teisingumo ministras Mackevičius, susisiekimo inž. Novickis ir sveikatos dr. Vėžaius. Šitas laikinosios vyriausybės paskelbimas lietuvių visuomenės su didžiausiu entuziazjazu buvo sutiktas. Niekas nesigilino į tais, kokiai partijai priklausė vienas ar kitas vyriausybės narys. Visi suprato, kad tokiu momentu svarbu, kad būtų sudaryta kuogreidišiausiai šava valdžia. Visiškai kitaip į šį reikalą žiūrėjo Vokietijos Berlyno vyriausybė. Ji netiktai kad nepriėmė pulk. Škirpos vizitui, bet dar daugiau, jam neleido net išvažiuoti į Lietuvą, kad perimtų vyriausybės vadovavimą ir neatsakė į pakartotiną šiuo reikalu užklausimą. Iš buvo galima aiškiai suprasti, kad Vokietija nė nemano pripažinti laikinajai vyriausybei suvereninių teisių. Tuo tarpu Lietuvoje šalia lietuvių laikinosios vyriausybės veikė ir karinė vokiečių valdžia. Pats pirmas laikinosios vyriausybės uždavinys buvo sucentralizuoti partizaninį veikimą ir organizuoti nuo besitraukiančių ir besislapstančių raudonosios armijos likučių gyventojų apsauga. Apskričių miestams buvo paskirti komendantai, kurių žinion buvo perduoti visi partizanai ir policijos vienetai. Pirmieji laikinosios vyriausybės žingsniai buvo labai sunkūs, nes savo įsakymams paremti ji neturėjo policinių priemonių, neturėjo taip pat ir ryšio su provincija: paštas, telefonas ir telegrafas buvo rezervuotas tik tai kariniams vokiečių tikslams. Visas ryšys su provincija buvo palaikomas per atskirus asmenis, daugiausia per Lietuvos Aktyvistų Fronto narius. Pradžioj laikinoji vyriausybė turėjo dienraštį "Į Laisvę", tačiau karinė vokiečių cenzūra nepraleido atspausdinti nė vieno jos įsakymo. Iš to aiškėjo, kad vokiečių vyriausybė apsvaiginta pirmaisiais pasisėkimais fronte, nematė dalintis galutinės pergalės vaisiais su kitais. Dėlto ir kiekvienos išsilaisviusios tautos nepriklausomybė jai nebuvo pageidautina. Ir štai birželio mėn. pabaigoje DNB pareiškė, kad Pabaltijos kraštuose pasireiškęs tam tikras tautinis judėjimas:

neturi nieko bendro su oficialiomis vokiečių įstaigomis. Tai buvo oficialus paskelbimas Berlyne vyriausybės pažūros ir laikinąją Lietuvos vyriausybę. Vokiečiai norėjo iškart likviduoti laikinąją vyriausybę, jieėjo prieš to palaipsniui, nes norėjo nustatyti visą kraštą prieš save, o antra tas būtų pakorė jų propagandai. Jie išėjo būdą, kaip būtų geriau su laikinąja vyriausybe susidurti. Pagaliau birželio pabaigoje jie paskyrė Lietuvai patikėtinį gen. Raštikį. Tuo laiku Raštikis gyveno Berlyne. Jis buvo tuometaus pargabentas ir Kauną. Kartu su Raštiku ir Kauną atvyko ir vokiečių civilinės valdžios atstovas Dr. Greffe. Vykdamas ir Lietuvą gen. Raštikis nežinojo dia esamos padėties. Atvykęs ir Kauną ir radęs dia veikiantį laikinąją vyriausybę, kurios nariu ir jis buvo, tuoj atsiskyrė iš Berlyno vyriausybės patikėtinio pareigų ir išitraukė ir laikinosios vyriausybės veikimą. Tada dr. Greffe pradėjo gen. Raštikį, o kitas vokiečių pareigūnas laikinosios vyriausybės pirmininkaujantį, itikinėti, kad Lietuvos vyriausybės kaip tokios negali būti ir kad jie turi išsiskirstyti. Kai laikinąją vyriausybę geruoju nesutiko išsiskirstyti, dr. Greffe pradėjo grasinti ir davė pusę dienos terminą laikinosios vyriausybės veikimo sustabdymui. Laikinoji vyriausybė, susirinkusi posėdžiui, nutarė, kad ji laisvu metu nesutiks pasitraukti ir išduoti tai, kas partizanų krauju ir gyvybėmis buvo iškovota. Šitas laikinosios vyriausybės nutarimas buvo perduotas dr. Greffe, kuris pats nieko neatsakydamas išvyko ir Berlyną pasitarti. Išvykus dr. Greffe ir Berlyną, laikinoji vyriausybė sukviestė įvairių politinių partijų atstovus ir visuomenės veikėjus ir išdėstė jiems Berlyne vyriausybės nusistatymą Lietuvos atžvilgiu ir savo atsakymą dr. Greffe. Sukviestieji atstovai pilnai pritarė tokiam laikinosios vyriausybės nusistatymui.

Po šitokių laikinosios vyriausybės atsakymo Berlynas pamatė, kad Lietuvos laikinosios vyriausybės geruoju nebus galima paleisti. Tada buvo griebtasi kitokių metodų. Buvo stengiamasi suskaldyti vieningą lietuvių nusistatymą. Šitą skaldymą pradėjo vykdyti klaipėdietis SD pareigūnas Kurmies. Tuoju buvo įsteigta nacionalistų partija ir kurią daugiausia įsteigė Lietuvos vokiečiai, iš Kalėdinių išėję vollemarininkai ir įvairūs avantiuristai. Šitas elementas turėjo perimti valdžią ir savo rankas ir vėliau įvykdyti Lietuvos prijungimą prie Reicho. Jų veikla greitai laiku pasireiškė tuo, kad buvo parašytas vokiečių karninei valdžiai memorandumas, kuriame buvo prašoma pašalinti laikinąją Lietuvos vyriausybę ir visą krašto valdymą perimti ir savo rankas. Po memorandumu buvo surinkta keliolika parašų. Visam šitam darbu ir memorandumo redakcijai vadovavo SD.

Dr. Greffe daugiau ir Kauną neatvyko, o vietoj jo atvyko dr. Kleist, kuris laikinąją vyriausybę pareiškė: vokiečių vyriausybę jokių pabūdų dėl nepriklausomybės pulk. Škirpa nedavė vokiečiai negali pripažinti laikinosios vyriausybės kaip suvereninio organo, nepaisant, kokia jos personalinė sudėtis būtų; vokiečių įstaigos negalindios priiminėti raštų su Lietuvos ministerijų stampais; jam pabiam ož uždrausta susitikinėti su pulk. Škirpa, kad pastarasis nepadarytų iš to nereikalingų išvadų. Po šito Berlyne vyriausybės atsakymo laikinąją vyriausybę pasidarė aišku, kad Berlynas jokiū būdu nepripažins šios Lietuvos nepriklausomybės. Nežiūrint to laikinoji vyriausybė nutarė siųsti delegaciją ir Berlyną ir vietoje bandyti išsiaiškinti, visus šia prasme susijusius klausimus.

"Kadangi ir po šio dr. Kleist pareiškimo laikinoji vyriausybė nesirengė išsiskirstyti, o vokiečiams patiens jėga nebuvo patogų ją sulikviduoti, tai nacionalistai 1941 metais liepos mėn. iš 23 į 24 vakarį surengė prieš laikinąją vyriausybę pušį. Pušo metu buvo suinti laikinosios vyriausybės Vidaus Reikalų Ministras ir Lietuvos Aktyvistų Fronto įgaliotinis. Be to, buvo užimta policijos būstinė ir perimtas komendantūros batalijono vadovavimas. Ir šia paaikėjo iš padėjų pušo dalyvių, kad viskas buvo paruošta ir pušui valdoma SD. Tačiau laikinoji vyriausybė ir po šio įvykių pasiliko savo vietoje.

Nepavykus pušį likviduoti laikinosios vyriausybės, SD toliau varė tarp lietuvių skaldymo politiką. Dabar SD akys nukrypo į Lietuvos Aktyvistų Frontą. Buvę stengiamasis visiškai likviduoti LAF, o jo narius įtraukti į nacionalistų partiją. Šiuo keliu eidami vokiečiai mažai ką laimėjo, nes daugelis liks ištikimi savo patrijotizmo nusistatymui.

"Šiek tiek skirti"gos laikyenos Lietuvos atžvilgiu buvo vokiečių karinė vyriausybė. Daug prielankumo parodė pirmasis Kauno feldkomandantas gen. Pohl, ir jo pasekėjas pulk. Gröbe, kurie abu už prielankumą lietuviams buvo iš Kauno iškelti. Panašios laikyenos buvo ir paskutinis komandantas gen. Just. Tačiau karinė valdžia krašto vidaus tvarkyme jokios rolės nevaidino, tokiu būdu mažai galėjo lietuviams nepriklausomybės kovoje padėti. Visą kraštą likina lėmė SD, o vėliau civilvervaltuogas.

Po pušo įvykių, kada Berlyne vyriausybė pastebėjo, kad geruoju Lietuvos laikinoji vyriausybė nepasitrauks, liepos mėn. 25 dieną vokiečiai paskelbė civilinės vokiečių valdžios įvedimą Lietuvoje. Viso Ostlando valdytoju buvo paskirtas Lohse su savo būstine Rygoje, o Lietuvos generaliniu komisaru dr. von Benteln. Visa Lietuvos teritorija buvo paskirstyta komisarijais-apygardais: Šiaulių, Barėvėžio, Kauno ir Vilniaus, be to, buvo įsteigta Kauno ir Vilniaus miestų komisariatai. Įvedimas vokiečių civilinės valdžios Lietuvoje padarė praktiškai neįmanomą laikinosios vyriausybės veikimą. Tuo j buvo iš laikinosios vyriausybės atimtės patalpos su visu inventorium ir perduotos miesto komisariatui žinion. Laikinoji vyriausybė, norėdama betarpiškai išsiskirti padėti, kreipėsi į gen. komisarą prašydama audijencijos. Prieš priimanč audijenciją, gen. komisaras pasikvietė pas save gen. Raštikį ir pasiūlė jam būti generaliniu tarėju. Raštikis nuo šio pasiūlymo atsisakė. Rugpiūčio mėn. 5 d. laikinoji vyriausybė prisistatė pas gen. komisarą. Po įvairių kalbų gen. komisaras buvo užklaustas, kaip jis namo toliau bendradarbiauti su laikinąja vyriausybe. Tuo pačiu laiku laikinoji vyriausybė įteikė gen. komisarui memorandumą, kuriame buvo nurodyta lietuvių kovos prieš bolševizmą ir lietuvių tautos paširyžimas ir toliau kovoti dėl savo laisvės ir nepriklausomybės. Gen. komisaras į tai atsakydamas pareiškė, kad laikinosios vyriausybės darba jis laiko baigtu, o krašto valdymą perims į savo rankas. Kadangi gen. Raštikis buvo atsisakęs būti pirmuoju tarėju, šai jis paskyręs gen. Kubiliūną, kuris jau anais nepriklausomybės metais rengėsi Lietuvą perduoti vokiečiams. Taip pat ir dalis laikinosios vyriausybės ministrų buvo paskirti tarėjais. Ir taip vos 6 savaites išsilaikiusi laikinoji vyriausybė turėjo prieš save ir tautos valią nutraukti darbą ir vėl pereiti į naują nepriklausomybės kovą.

Po to laikiniosios vyriausybės nariai, norėdami šį skaudų įvykį atžymėti, susirinko Karo Muziejaus sedulyje ir padėjo vainiką prie Mežinonų Karo Kareivio Kapo bei paminklo Žuvusiems Dėl Lietuvos Laisvės.

Kartu su vainiko padėjimu mūsų kritusių brolių už tėvynės laisvę, šventovėje užgeso ir nepriklausomybės spinduliai. Tačiau susirinkusieji prie Mežinonų Karo Kareivio Kapo ir paminklo Žuvusiems Dėl Lietuvos Laisvės savyje prisiekė pradėti vėl iš naujo kovą su naujuoju okupantu dėl Lietuvos nepriklausomybės. Šešių savaitių nepriklausomybės spinduliai gaivino kiekvieno tikro Lietuvos žvasią ir skatino jėgas naujai beprasiledarbiai kovai. Naciams sulikvidavus Lietuvos laikinąją Vyriausybę, tuojau slaptajai kovai dėl laisvės vadovauti buvo sudarytas Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, į kurį įėjo visos demokratinės Lietuvos grupės ir toliau vedė kovą su nelygia pagrindžio kova, palaikydama ryšius su Vakarų demokratijomis. Toji ketverių metų pagrindžio kova yra geriausias įrodymas, kad lietuviui nebuvo pakeliui nė su vienu nė su kitu savo kaimynu, kurie stengėsi pavergti mažą didvyrių tautą, kad lietuvis nesigailėdanas nei darbo, nei kraujo, nei savo gyvybės, visą laiką kovėjo tikrai dėl savo krašto laisvės, nepriklausomybės ir savo tautos šviesos ateities.

+ + +

VYRIAUSIO LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOMITETO PERGYVENIMAS IR VEIKLA

Didysis kovotojas dėl lietuvių laisvės, Vincas Kudirka, kuris savo slaptu laikraščiu "Varpas" žadino rusų pavergtą liandį į laisvą gyventinę, paliko lyg savo testamentą šiana eilraštyje, pavadintame "Mariesiems":

Jeigu audra ištikus versta stulpą vieną
Iš tų, kurie palaiko jūsų namus,
Tas negrius - iš baimės jūs neišlakstykit,
Tik vieton ano stulpo tąją padį dieną
Tuoj kitą statytkit!

Vinco Kudirkos skiepėtoji ryžtingumo dvasia gražiai pasiroiškė sunkiaisiais lietuvių tautai laikais. Kada vokiečiai 1941 m. vasarą likvidavo lietuvių laikinąją vyriausybę, tuojau slaptajai kovai dėl laisvės vadovauti buvo sudarytas Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, į kurį įėjo visos demokratinės Lietuvos grupės ir slaptosios karinės sąjungos, ginklu rėmusios laisvės žodį prieš okupantus nacius.

Tasai Vyriausias Lietuvos Komitetas, sutrumpintai vadinas VLIK, ėmė vadovauti lietuvių tautos pasipriešinimui prieš okupantus. Lietuvoje buvo leidžiama net 16 slaptų laikraščių. VLIK-tas turėjo tokį patikėtiną gyventojuose ir jisai taip stipriai stėjo prieš nacių okupantų planus, kad vokiečių planuojama mobilizacija visiškai nepasisekė, nesudarė nei vieno lietuvių legijono, kuris būtų dalyvavęs kautynose nacių pusėje. Kai vokiečiai ėmė persekioti Lietuvos žydus, VLIK-to vadovybėje esanti esanti slaptoji lietuvių spauda užtaškriaudžiamuosius. To paskatinti kai kurie lietuvių, savo gyvastin rizikuodami, į getus pristatydavo maisto, kuro drabužių, o kai kurie

net išvogė nacių uždarytuosius vaikus, kad juos išsaugotų. Toliau VLIK-tas organizavo slaptus ginkluotus būrius, partizanų sąjungą kovai prieš okupuotus nacių.

1944 metų vasarą naciai Estijoje sugavo slaptą VLIK-to pasiuntinį, kuris palaikydamas ryšį su laisvuosiu pasauliu slapta vyko į Švediją. Iš raštų ir dokumentų naciai sušukė pavardes Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto narių ir netgi komiteto būstinę. Gegužės ir birželio mėnesiais stambesnio daugių VLIK-to narių ir daugelį slaptųjų kovos, partizaniskųjų organizacijų vadų. Vyriausias nacių kaltinimas buvo, kad VLIK-tas tarp Lietuvos žmonių skleidžia amerikiečių ir britams pažankias pažinimas.

Nesureštuotieji komiteto nariai suskubo išsislapstyti. Vieton suintųjų buvo pakviesti nauji žmonės ir VLIK-tas toliau tęsė laisvės kovą.

Kažausdamas, kad nacių žlugimas artėja ir suprasedamas, kad Lietuva okupuotą bolševikams bus atkirstas bet koks ryšys su laisvuosiu pasauliu, VLIK-tas dar 1944 m. nusprendė perkelti savo būstinę į Švediją, palikdamas tik savo atstovybę Lietuvoje. Persikelti tokia netu per Baltijos jūrą buvo labai pavojingas žygis. Kolainai, slaptai nacių policija sugavo laivą, kuriuo Vyr. Liet. Išl. K-to pirmininkas ir jo padėjėjai bėgo į Švediją. Jie visi visningai išlaikė paslaptį, naciams nepavyko susekti jų slaptųjų uždavinių nei jų slaptos veiklos, bet vis dėlto Gestapas kai kuriuos ištrėmė į Vokietiją, o kitus uždarė į koncentracijos lagerius. Šitokią aplinkybę buvo Vyr. Liet. Išl. K-tas priverstas savo veikimą centrą sukurti Vokietijoje. Naujos viltys subvito, kai tą Vokietijos Jau išlaisvino amerikiečiai ir britai.

Kaip jau buvo skelbta, prieš kurį laiką Sąjungininkų Karinė Valdovybė yra pripažinusi Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą vienu su Lietuvių pabėgėlių politine atstovybe, ir jo nutarimai taikomi visiems lietuviams, gyvenantiems buvusioje Vokietijos teritorijoje. Šiuo žestu Sąjungininkai pripažino dideliu VLIK-to nuopelnus bendroje kovoje prieš nacių.

K.P

DARŲ RAUD. KRYŽIUS PABĖIDO LIETUVIŲ, LATVIŲ IR ESTŲ TAUT. KOMITETUS.

Sauis mėn. 22 d. Darų Raudonojo Kryžiaus direktorius sukviė lietuvių, latvių ir estų komitetų pirmininkus ir jiems padarė tokį pareiškimą: "Darijos vyriausybės pagėdavimu, Darų Raudonasis Kryžius, nuo vasario mėn. 1 d. paleidžia lietuvių, latvių ir estų Tautinius Komitetus ir bendrai šių trijų tautų sudarytą Pabaltės Komitetą".

Smulkesnių informacijų, dėl paleidimo priežasčių, D.R.K. nesuteikė. Vietoj buvusių komitetų D.R.K. projektuoja įsteigti prie D.R.K. Pabaltės pabėgėlių reikalams tvarkyti skyrių, kurie vedėju bus daras, ir iš kiekvienos tautybės Darų Raud. Kryžiaus skirs po vieną asmenį pabėgėlių reikalams tvarkyti.

Lietuvių-Darų Šalpos Komitetas, šie darų valdžios patvarkyno li-ko nepaliestas ir veikia toliau. Latviai ir estai pabaltės komiteto neturi.

MALDA Į KRISTŲ RŪPIŲTOJĖLI

Viešpatie Kristau, kuris mūsų tautos kryžkelėse ir pakelėse Rūpiotojėliu rymai, rūpinkis, prašomą ir toliau mūsų likimu. Padėk mūsų tautai surkiomis jos valandomis ir neleisk, kad ji, tiek daug kentėjusi, būtų nepaguosta ir nesuraminta. Tu susirūpinęs, gerasis Rūpiotojėli, kaip ir mes. Tu užjauti mus ir guodi mus. Guosime ir mes Tave ir užjausimo. Guosime kantriai pakelta kančia ir auka. Per Tave mūsų Rūpiotojėli, ir Tavo kančia mes einame į gatę, kurioje Tu su savo ir mūsų Tėvu gyvenai ir viešpatauji per amžius,
A m e n .

M A I D A

O Dieve..Tėve mūsų, mes skurdūs, kaip vašlaičiai,
Be motinos tėvynės, be žemės, be namų,
Rasa savos malonės mūs krūtines palaistyk,
Suspaustas juodo vargo, nelainių ir skausmų.

Pavargo mūsų kojos, pavargo mūsų širdys
Be žemumo pakrantių, be tėviškės kelių,
Kaip paukščius be pastogės Tu glauski mus ir šildyk
Ir širdžiai negailėki ranybės spindulių.

Juodan varge paskendus ir mūsų žemė rauda
Ir mūsų brolių dienos, ir mūsų tėvų kapai -
Už Tavo vardą trenia, už Tavo malonę šauda,
Nutilo jau vargonai ir neskanba varpai...

O Dieve Tėve mūsų, globoki mūs tėvynę
Ir naują laisvės rytą uždek jos danguje,
Tėvų gintojoni žemėn tegrįžta vėl trentiniai,
Kur teka anžių kraujas, kur šaukia Baltija.

B. Brazdžionis.

KAIP MES TAPOM "SAVAJORIAIS"...

Čia patiekiamą keletas realios tikrovės bruožų, kaip nesutikęs gen. Plechavičiui Vietinės Rinktinės dalinarius panaudoti nacių fronte reikalams, ir kaip SS-riekščiškiausiu būdu, nesuspėjusius išsislapstyti karius suėmė ir išvežė į Vokietiją. Per susišaudymus buvo žuvusių iš abiejų pusių. Pats gen. Plechavičius taip pat buvo suimtas ir uždarytas į koncentracijos lagerį.

3 val. grįžau iš sargybos. Pro kareivynių langą veržiasi pilka rytmedžio šviesa. Lovose kietai miega draugai. Dar pora valandų tylos, ir spiegius būdetojo švilpukas ir skardus jo balsas "Kuopa kelk! Kuopa-a-a ke-e-ek!" aidės ilgama kareivinės koridoriuje. Bet tai jau bus paskutinį kartą, nes šiandien mes paliekam kareivio gyvenimą ir pagal gen. Plechavičiaus įsakymą vėl grįžtam atgal į pavasarėjančius tėviškės laukus, namo pas tėvus, su kuriais prieš porą mėnesių atsisisveikinom.

Staiga rajone nuaidi šūvis, po to - antras, trečias... suterškoka kulkosvaidis. Girdėti neaiškūs tolimas riksmas... Mirtyse klausiu: "Kas tai?" Pribėgu prie langų. - Gatvė pravažiuoja vokiečių šarvuotis. Pasipila kulkosvaidžio ugnis. Krinta ant grindų. Nuo kulkybyra langų stiklai, ir nuo lubų krinta tinkas. Nieko negaliu susivokti, iki netolimam koridoriuj nuaidi aštrus balsas: "Vokiečiai mus apsupo, jie šaudo!" Negaliu ištarti žodžio, nes kažkas užėmė man kvapą, tik išplėtęs akis židrių į išsiritusius iš lovų ir nerviškai besirengiančius draugus. Dar akimirka ir mes visi pasipilam į kiemą. "Cukraus fabriko link!" surinka vienas iš mūsų. Lygus laukas jau perbėgtas, už poros šimtų metrų - apaugę šėsupės krantai. FIRM manęs bėga Vircas... "Tr..tr..tr.." suklega priekyje kulkosvaidis. Guliu žemėn. Pamatau, kaip Vircas, skėstelėjęs rankomis ir dar porą žingsnių pabėgęs, pašautas krinta. Rėplomis pasiekiu griovį. Kulkosvaidis dar vis nepərstoja šaudyti, jam pavieniu pritaria šautuvai - sprogstą porą rankinių gravatų. Paskui viskas palaengva nurimsta. Pakeliu iš grivio galvą. Ant jo krašto su automatinio pistoletu stovi vokiečtis. Pasigirsta girgždantis, per dantis išspaus-tas, riksmas: "Härde hoch!" Po to - lietuviškai: "Duok ginklą!" Iš akcento suprantu, kad tai "repatrijantas". Jo iškreiptas veidas ir išplėstos akys rodo norą žudyti. Pasakau, kad jokio ginklo neturiu, nes vakar atidavėm viską sandėlin. "Atgal į kazernes!" pamoja jis ranka.

Rajono kieme jau stovi draugai su pakeltomis rankomis, o aplinkui juos SS- kareiviai, su atkištais ginklais. Jie suvaro mus jojimo patalpon. Prie durų privažiuoja šarvuotis. "Kas bandys bėgti, į tą bus be išpėjimo šaudoma." - trumpai praneša SS- karininkas.

Taip slenka valanda po valandos. Ateina naktis. Sumiegam ant plikos žemės. Ryto metą mažomis grupelėmis pervaro mūs per miestą į mergėdių gimnaziją. Čia patikrinama sveikata ir ant kaklo užkabiamas numeris. Išduodamas taip pūt lapelis, reiškias įstojimą į vokiečių kariuomenę "Kampfhelfer'in". Po pietų esame aprenjami vokiečių "Luftwaffer" rūbais. Kieme susirenka minia. Matau ir savo tėvus,

bet su jais pasikalbėti leidžia tik porą minučių iš tolo. Vakare pasirodo SD sunkvežimiai. Esame šaukiami numeriais. Išauktagis imė savo duktus, ir sėdinamas mašinos. Ateina ir mano eilė. Taip surenka į sunkvežimius mūsų 106, vos pusė įvairiomis progomis prieš suimant buvo išlakščius. Mus nuveža vėl į tas pačias kareivines, kur saugo dar daugiau sustiprintos sargybos. Neramūs, įvairių mišrių kankinami, sumiegam. 4 val. ryto mus pažadina. Kieme laukia keleivinės mašinos, o apie jas laksto SD sargybiniai, keikdami "Ferflüchtes Volk" ir panašiai. Mus pakrauja į mašinas. Tyliai pervažiuojam dar miegančią Marijampolę ir pasukam link Kybartų. Maršrutas aiškus - Didysis Reichas!

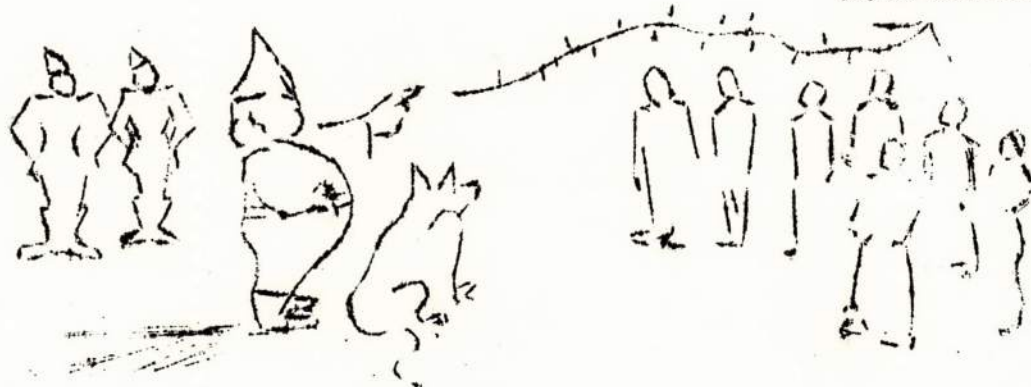
Ukrotas rytas. Neviltis. Liūdnomis akimis žiūrime į žydinčius pakely vyšnių sodelius. "Kaip gera dabar būtų laisvam būti!" pagąvojam.

Jau pasienis. Nevienam, apleidžiant tėvynę, matyti akyse skausmas. Paskui monotoniškai Rytprūsių vaizdai. Pravažiuojam Gumbing, Isiruti, Karaliaučius. Kur sustosim? Marienburgas, Elbingas. Pasukam link Danzigo. Dar valandėlė ir privažiuojam mišką. Mašinos stapteli - skaitome rodyklę su užrašu "Walddlager Stuthof". Mūsų akys prilimpa prie langų, pamatoma aukštą spygliuotą vielą tvorą, o už jos barakų miestas. Mašinos vėl sustoja. Su atkištais šautuvais mus pasitinka Stuthofo koncentracijos lagerio sargyba. Atidaromi vartai, ir mes pajudam, lyg kokiu laidotuvių eisen. Apdriskę, išbadėjusiais veidais, palydi savo žvilgsniais mus šio lagerio gyventojai. Ant rūbų jie turi išpieštą raudoną kryžių su numeriu. Stūgsta prie vieno barako kažkas susunka "Lietuviai!" Visi sužiūrim ten. Pamatau buv. Tarėją Germantą, kun. Lipriūną, leit. Galentiną ir daug kitų Lietuvių, kurių nepažįstą.

Mus sustato prie vieno tūšio barako. Suskaito. Ir atėjęs koncentracijos stovyklos komendantas įspėja, kad bėgimas iš čia esęs beviltis. Kas bėgs - žuvs! Sueinam baraką. Yra 10 val vakaro. Saulė leidžiasi pirmą kartą mums svetimoje žemėje. Kalbam bendrą maldą. "Dieve, padėk mums!" kartoja kiekvienas mintyse. "Nejaugi mes turim būti šiame baisiame lageryje?" Tačiau čia buvom tik trumpą laiką. Po keletos dienų perveža mus į vienas netoliese esančias kareivines, kur vienas storas vokiečių leitenantas, mus išrikiavęs, išdrožia ilgą kalbą, kurią baigdamas pasako: "Tuo šios dienos jūs esate įsijungę į bendrą kovą prieš visus "Naujosios Europos" priešus!"

Taip tapom mes "savarais" vokiečių kariuomenėje...

E. Matukas.

ŠVEDIJOJE INTERŲ PABALTIEČIAI ATIDUOTI RUSAMS

Švedų vyskupai savo teikiniame posėdyje išreiškė gilų susirūpinimą dėl pabaltiečių internuotųjų tragiško likimo ir pareiškė pabaltiečiams pabėgėliams užuojautą.

Kaip praneša švedų laikraščiai, internuotųjų išvežimo momentais buvo laikomas didėleje paslaptyste; spaudos atstovai ir fotografai nebuvo prileisti. Internuotieji pabaltiečiai buvo griežtai izoliuoti, joks susitikimas su artimaisiais nebuvo leistas. Dvasiškiams buvo leista 1 val. pamaldoms atlaikyti, bet ir tai policijai esantį privatūs pasikėlbėjimai dvasiškiams nebuvo leisti. Išvežamųjų dvasinė padėtis buvo niuri, jie atrodė išvargę -- dėl to tik įvykusio badavimo, nežinios ir natūralaus jaudinimosi. Ligoninėse esančius, dvasiškiams nebuvo leista aplankyti.

Tyrinėjant pasirodė, kad 6 internuotieji yra civil. asmenys, todėl šie neišvežami, o tik perkeliami į kitą stovyklą. Kai kurie guli, sunkiai sergą (Kysėlis, Čikstė; lt. Alksnis, kuris sąjūdžybės tikslu per akį į smegenis įdūręs pašėlį, esąs paraližuotas, Dr. Eichfusas su rūplykytomis rankomis randasi Kristianstadės ligoninėje.

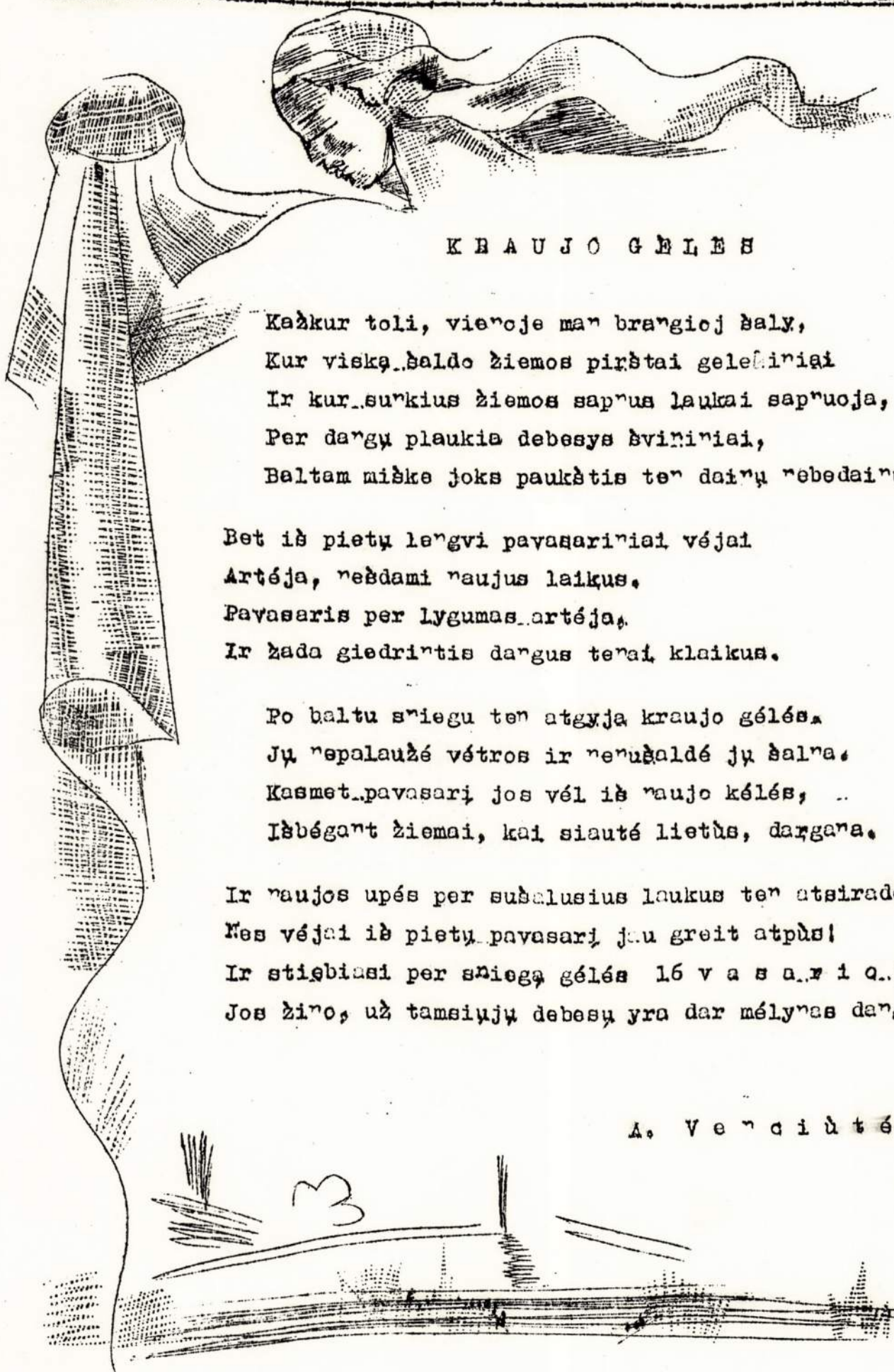
Internuotiesiems buvo atimta visi skutimosi įrankiai, vistiek vienas sugebėjo paslėpti barždos skutimosi peiliuką, su kuriuo nakties metu susipiaustė ir buvo nuvežtas į ligoninę. Daugelis internuotųjų pabaltiečių buvo paimti nakties metu. Internuotiesiems nebuvo leista imtis kartu savo bagažą. Tie vertingiesnieji daiktai esą gali palikti palikti Švedijoje ligi geresnių laikų, atrodo, kad ir patys internuotieji tuo patenkinti.

Sausio 23 d. išvežamieji internuotieji buvo surinkti į autobusus, kuriuos stipri sargyba saugojo, kad neįvyktų sąjūdžybės. Dr. Eichfusas, kurį laikraštiniškai iš tolo matė su didela gėlių puokšte ant kelių, buvo saugojamas net keturių policininkų. Dr. Eichfusasa automobilyl sedėdamas, pareiškęs "Šv. D." bendradarbiuis "Mano nusikaltimas yra mano tėvų žemės meilė." Tas pats laikraštis praneša, kad seniausias pabaltietis Ernestas Kalsoras, 63 metų amžiaus, esąs kilęs iš švedų, vienas jo protėvių kariavęs Karolio XII. armijoje; jis esąs gilių technikas. Jauniausias, 16 metų amžiaus berniukas, dar paskutiniomis dienomis telegrafavęs vienam švedui: ar jūs negalite mane adoptuoti? Sausio 25 d. iš rytų Beloostroyas išvažiavo... Nebuvo tokio pabaltiečio, kuris mirtyse nebūtų kartu su išvežamaisiais.

Svenska Dagbladet, kuris sausio 24 d. įžanginiame "Jėga ir Teisės" dar kartą užsistoja išvežamuosius, apie išvežimo būdą išsireiškia, kad buyęs toks: "tartum vežtų rasių karo kaltininkus arba Amerikos gangsterius." Pabaltiečiai buvo labiau apsaugojami negu vokiečiai. Išvežtiesiems duota 10 dienų maisto, išvežė rusų sanitarinis garlaivis "Beloostrov".

Mūsų mirtys iš tuo skausmo kruvišos širdys bus visomet su mūsų, išvežtais ir kankinimams atiduotais, broliais.

KRAUJO GĖLĖS

Kažkur toli, vienoje man brangioj šaly,
Kur viską šaldo žiemos pirštai geležiniai
Ir kur surkius žiemos saprus laukai sapruoja,
Per dangų plaukia debesys švininiai,
Baltam miške joks paukštis ten dairų nebedairuoja.

Bet iš pietų lengvi pavasariniai vėjai
Artėja, nešdami naujus laikus,
Pavasaris per lygumas artėja,
Ir žada giedrintis dangus tenai klaikus.

Po baltu sniegu ten atgyja kraujo gėlės.
Jų nepalaužė vėtros ir neušaldė jų šalra.
Kasmet pavasarij jos vėl iš naujo kėlės,
Išbėgant žiemai, kai siautė lietūs, dangara.

Ir naujos upės per sušalusius laukus ten atsirado,
Kas vėjai iš pietų pavasarij jau greit atpuš!
Ir stiebiasi per sniegą gėlės 16 v a s a r i o .
Jos žiro, už tamsiųjų debesų yra dar mėlynas dangus.

A. Venciušė.

L I E T U V I A I P A B Ė G Ė L I A I D A N I J O J E

Lietuviai-pabėgėliai į Daniją, be mažų išimčių, visi pateko iš Fillau-Danzigo-Gotenhafen apsupimo. Iki Danijos visų jų kelias buvo nepaprastai sunkus, o neretai ir kruvinas, nes vyrus į laivus priimdavo tik sužeistūs. Moterims taip pat teko daugybę vargų pakelti iki įsėdo į laivus, nes visur pirmąjį eilę priėmė tik vokiečius. Šiaipaisirodė visais vokiečių brutalumas, nors evakuojant lietuvius tėvynėje, jie tvirtino, kad esą gautas įsakymas iš valdžios niekur žmonių nepalikti fronto žiaurumams. Tačiau atvarę tuos žmones iki ... ir kt., ir pristatę juos prievarta prie apkasų kasimo ir kitų sunkiausių ir pavojingiausių darbų, - atėjęs pačiam pavojingiausiajam laikui - paliko juos visus žiauriausiam frontui. Įsėdinas į laivus, daugelyje vietų, vyko po nuolatine artilerijos ir lėktuvų ugnimi. Kelionės laivais taip pat buvo žiaurios, nes laivai nuolat buvo bombarduojami, torpėduojami ir apšaudomi iš lėktuvų. Dalis žmonių yra pergyvenę tragedijas jūrose ir išsigelbėję iš degančių ir skęstančių laivų, o kiek lietuvių nuskeno, su daugybe nuskindintų laivų - niekuomet niekas nenustatys. Po visų šitų pergyvenimų, daugelis mūsų tautiečių Danijoje dar ir dabar neatsigauna.

Siuo metu Danijoje randasi apie 2000 lietuvių pabėgėlių, jų tarp jų apie 700 Klaipėdos krašto gyventojų. Visi šie pabėgėliai apgyvendinti 6-se stovyklose: Nymindegabe, Vedbaek'e, Kopenhagoje, Kolding'e, Holstebro ir Hortense. Didžiausia dalis lietuvių sukonzentruota Nymindegab'o stovykloje; prie pat šiaurės jūros pakrantės, kur nuolat pučia stiprūs vakariniai vėjai. Čia gyvena apie 1800 lietuvių. Šioje stovykloje kitų tautybių pabėgėlių nėra. Likusieji tautiečiai, mažesniais grupėmis išsiskirstė po aukščiau minėtas vietas. Išskyrus Nymindegab', kitose stovyklose gyventojų sąstatas tautybomis yra mažesnis, tačiau daugumoje, baltiečiai stengiamasi sugrupuoti į atskirus lagerius. Vedbaek'o stovykla yra specialiai skirta lietuviams akademiškai. Čia yra susispietusi dauguma lietuvių ir dalis latvių inteligentiškos. Be lietuvių ir latvių, gyvena dar čia ir keletas kitų tautybių pabėgėlių. Patalpos ir gyvenimo sąlygos nekuriuose lageriuose yra blogokos, ypač Nymindegab'e ir Kopenhagoje, nes čia patalpos yra blogai apšildomos ir nepritaikintos žmonių gyvenimui, ypač žiemoms su ir žais vaikubiais, nes Kopenhagoje gyvenama didžiulėje sporto halėje, o Nymindegab'e - karsivinėse.

Lietuvių reikalams danų, alijantų ir kt. įstaigose atstovauti, kultūriniais, religiniais ir ekonominiais reikalais tvarkyti yra įsteigę šie vienetai: Lietuvių Komitetas Danijoje, Lietuvių - Danų Šalpos Komitetas ir Pabaltijės Komitetas. Lietuvių Komitetas Danijoje yra visų pabėgėlių rinktas demokratiniais pagrindais. Jis rūpinasi visais pabėgėlių liediandiais klausimais. Lietuvių - Danų Šalpos Komitetas yra sudarytas vadovaujantis Amerikos Bendrojo Šalpos Fondo instrukcijomis. Į jo sudėtį, iš danų pusės įeina garsūs danų mokslininkai, buvę Lietuvos Konsulai ir kiti žymūs asmenys. Šis Lietuvių - Danų Komitetas, pabėgėlių būklei pagerinti bus, būtinai daugiausiai nuveikęs. Jis yra surinkęs, iš danų įstaigose ir viešose vietose stamboką pinigų sumą; savo užtariamomis rekomendacijomis pagelbėjęs studentams įstoti į įvairias mokyklas, Konservatoriją, Meno Akademią ir kt.

Pabaltijo Komitetas yra seniausias iš minėtų komitetų. Jo užduotys siekia dar prieš vokiečių kapituliaciją, kada kilo sumanymas pabaltijos pabėgėlius išskirti iš vokiečių tarpo. Tai yra lietuvių, latvių ir estų jungtinis komitetas, kuris rūpinasi bendrais, šias tris tautas liečiančiais klausimais. Be to, kiekvienoje stovykloje yra sudaryti vietos lietuvių komitetai, kurie palaiko nuolatinių ryšių su Lietuvių Komitetu Danijoje. Iš dia jie gauna visus nurodymus ir instrukcijas visais bendrais lietuvių liečiančiais klausimais. Visuose šiuose trijuose komitetuose "spiritus novus" yra padv. M. Brakas, kuris visu atsidavimu ir jėgomis rūpinasi pabėgėlių reikalais.

Penktąją dalį visų pabėgėlių sudaro nokyklinio amžiaus jaūnimas, kurio švietimu rūpinamasi kiek leidžia vietos sąlygos. Platesnio maseto vaikų mokymas yra suorganizuotas tikrai Nymindegab stovykloje, kur yra įsteigta 5-rių skyrių pradžios mokykla, kurią lanko 154 abiejų lybių mokiniai. Mokykloje dirba 5 mokytojai, darbas mokykloje yra labai sunkus, nes nėra lietuviškų vadovėlių, nei kitų mokymo priemonių. Visas mokymas vyksta jau išmėgintais vargo mokyklos keliais, dirbantiesiems mokytojams tenka viską paruošti patiems. Tik dirbančių mokytojų pastangos ir pasišventimas sudaro tās palankias sąlygas, kad mokslas vyksta ir vaikučiai diena po dienos daro pažangą. Be pradžios mokyklos dia organizuojami suaugusiems kursai. Taip pat tiek Nymindegab tiek ir kitose stovyklose veikia anglų ir danų kalbų kursai.

Nemažiau kreipiamas dėmesys ir į kultūrinį-mėninį gyvenimą. Geriausios mėninian klestėjimui sąlygos yra Nymindegab stovykloje. Dia yra mėninama parenginama pritaikinta salė, kurioje gali sutilpti iki 800 žmonių. Be to, iš tokio didelio skaičiaus gyventojų atsiranda vienas kitas ir neblogas mėnininkas. Tuo būdu stovykloje yra suorganizuoti mišrus, moterų ir vyrų chorai, liaudies ansamblis. Be to, veikia baletas, tautinių ir plastinių šokių grupės. Organizuojasi vaidybos mėgėjų ratelis. Beveik kiekvieną sekmadienį surengiami koboeratai, vaidinimas ar kokis nors kita kultūrinio pobūdžio pranoga. Buvę suručta keletą kartų ir vieši pasirodymai, į kuriuos nemaža atsilankė ir svečių dany. Pasirodymai turėjo ne tikrai nelauktą pasisekimą, bet taip pat ir pajamų. Be to, pats gausiausias kultūrinis judėjimas vyksta Vedbaškio akademių stovykloje. Dia yra Lietuvių Komiteto Danijoje būstinė; dia leidžiamas laikraštėlis "Lietuvių Žinios". Kurio ryto iki vakaro dia vyksta įvairūs kultūriniai užsiėmimai: pamokos, repetėcijos, skautiški susibūrimai, įvairių šokių susirinkimai ir kt. Bendra lėgerio valgyklos salė, nepaprastai gražiai ir originaliai liais kalėdiniais mōtyvais, yra lietuviu dailininko išdekoruota. Daugiau pranciskus danų kalbą, dalis pradės studijās universitete ir specialinėse mokyklose. Stovykloje jau veikia danų, anglų ir ispanų kalbų kursai. Anglų ir ispanų kalbas dėsto buvęs Prekybos Instituto Klaipėdoje lektorius J. Veseliokas.

Danijoje osantieji lietuvių pabėgėliai labai pasigenda lietuvių dvasiškio, kuris aptarnautų dvasinius reikalus lietuvių kalbi. Danijoje pabėgėlių tarpe nėra nė vieno lietuvių dvasiškio. Dvasiniams reikalams aptarnauti į stovyklas kviečiami iš apylinkių danų dvasiškiai, kurie mielai sutinka pabėgėliams patarnauti. Panaldų netų lietuvių chorai sugieda vieną kitą lietuvišką giesmę, o pamaldos ba-

gianos Lietuvos Minca arba "Marija, Marija". Jau kuris laikas kaip daromi žygiai, kad Švedijoje esančiam lietuvių katalikų kunigui Tadauskui būtų leista bent kartą į Mėnesį aplankyti Danijoje esančius lietuvius ir lietuvių kalba aptarnauti tikinčiuosius. Tačiau visos šia prasme darytos pastangos iki šiol nedavė jokių vaisių.

Stovyklose yra nemažas skaičius gana neblogų sportininkų, kurie pasireiškia vienoje ar kitoje sporto šakoje. Didžiausią aktyvumą rodo futbole. Didesnėse stovyklose, kaip antai: Nyndegab ir arkščiau Kopenhagoje, yra susitvėrusios gana stiprūs futbolo komandos, kurios turėjo keletą rungtynių su danų provincijos komandomis ir pasiekė puikių laimėjimų: laimėta prieš estus, latvius ir keletą Jyllando komandų. Susidomėjimas rodomas ir kitomis sporto šakomis, kaip antai: stalo tenisu, krepšiniu ir šachmatais. Stalo tenisininkai ir šachmatininkai Kopenhagos ir Vedbaek'o stovyklose suruošė keletą tarpusavio turnyrų, kuriuose paaiškėjo, kad turima neblogų stalo tenisistų.

Stovyklose gyventojų tarpe yra nemažas skaičius įvairių amatininkų: siuvėjų, batsiuvių, kirpėjų, šoferių šaltkalvių ir kt. Dalis amatininkų, kaip tai siuvėjai, batsiuviai ir kirpėjai pakankamai darbo turi pačiose stovyklose, nes tikrūbai, tiek avalinė reikalinga nuolatinio taisymo. Kitų profesijų amatininkai vienas kitas darbą gauna stovyklų apylinkių dirbtuvėse. Natūraliems jokios profesijos, ypač tingai inteligentiškai, darbą gauti yra labai sunku, o jeigu ir gautama, tai kaip pabėgėliui, nemokamas pilnas tarifinis atlyginimas.

Pabėgėlių apsirūgimas daugumoje yra blogas, nes, kaip žinoma, karų metu teko pergyventi net dvi okupacijas, kurių metu beveik nieko nebuvo galima nusipirkti. Dalis pabėgėlių buvo per prievartą su mažais ryšulėliais išvežta į darbus Vokietijoje, kur paskutiniai rūbais visiškai nusidėvėjo. Kita dalis, bėgdama nuo bolševikų, viską pakelėse prarado. Tikrai labai mažai dalių pasisekė šį tą geresnį atsigaubti iš Lietuvos. Ką nors diaisitaistyti taip pat sunku, pirma trūksta lėšų, o antra - dalis prekių normuotos, o jeigu ir nenormuotos tai labai aukštos kainos. Šiek tiek geresnė būklė tų, kurie gyvena didesniuose miestuose, tie greičiau gavo šį tą iš R. Kryžiaus, šį tą padovanojo danai. Tačiau tokių yra labai maža, visų kitų apsirūgimo klausimas yra labai opus. Turint tai galvoj jau tuoj po vokečių kapituliacijos buvo kreiptasi į Amerikos lietuvius prašant pagalbos rūbais ir pinigais. Šitas pagalbos šaukimas amerikiečių buvo tinkamai suprastas ir š.m. rugpjūčio mėnesyje buvo gauta iš Amerikos Bendrojo Šalpos Fondo per Danų Raudonąjį Kryžių 9000 dolerių, o prieš kurį laiką gauta ir papildoma suma. Visi šitie pinigai randasi Danų Valstybiniam Banke. Dėl vėdamos danų užsienio "neutralumo" politikos, nežinint visų darytų pastangų per danų įstaigas, iki šiol nepasisekė tų pinigų išbarko išgauti. Be pinigų Amerikos lietuviai prisiuntė, Danijoje esantiems lietuviams, 10.000 svarų rūbų, kurie šiuo metu randasi Švedijoje. Daromos pastangos tiems rūbams parsigaubti į Daniją.

Maistas, kurį lietuviai pabėgėliūi gaura iš Danų Raudonojo Kryžiaus, koloringumė atžvilgiu yra pakankamas, tačiau daugelyje stovyklų trūksta vitaminų, ypač motinoms ir mažiems vaikams.

Lietuvių pabėgėlių santykiai su darų visuomene; šeimomis bei paskirais asmenimis yra labai nuobirdūs. Tačiau to negalima pasakyti apie oficialias įstaigas. Paskiros šeimos ir asmenys gana žymiai yra parėmę pabėgėlius rūbais ir bendrai yra parodę daug užuojautos ir ir mūsų padėties supratimo.

LIEUVIŲ TAUTINIO ANSAMBLIO KONCERTO PREMIJERA NYMINDEGAB'EJE

1946 m. sausio mėn. 6 d. įvyko Nymindegab'o teatro salėje Lietuvių Tautinio Ansamblio Koncerto premjera.

Programą sudarė dvi dalys. Įžangoje - vaidilos regėjimas.

Pirma dalis pradėdama Lietuvos, Darų ir Mažosios Lietuvos himnais. Po himnų buvo sudairuota visa cilė liaudies dainų: Mažosios Lietuvos; Aukštaičių, Žemaičių, raudų ir Lietuviškų vestuvių (7. švėdė), daina - "Skurboj saurumoj" - dainuota Lietuvių liaudies prieš 100 metų ir "Mester Jacob" - darų liaudies daina.

Klausytojams geriausiai patiko Žemaičių daina "Pempel, pempel" ir aukštaičių daina "Služijau, dužijau." Pastaroji buvo pakartota.

Po pirmos dalies choro pasirodymo, buvo išpildyti penki vyrų ir mergaičių tautiški šokiai: "Kepurinė", "Mikita", "Uigonėlis", "Kalvelis" ir "Kubilai". Tautiniiais šokiais baigiama pirmoji koncerto dalis. Antroji dalis įvairesnė. Be aukštaičių; dzūkų liaudies dainų ir Darų Laisvės Kovotojų dainos, girdima ir kanklių muzikos. Šioje dalyje išgirstama taipogi, tarpe kitų dainų, - "Kai mus vežė iš namų" (Tremtinio daina; Dambrausko) ir "Oi kas gi žydi vidur raktelės." Pastaroja, liūdna našlaitėlės daina, užbaigiama antroji Ansamblio choro pasirodymo dalis. Šios dvi liūdros dainos labai charakteringos dabartiniam mūsų gyvenimui, kuris ne vienam ištremtajam ar našlaitėlei buvo artimos. Tai jų pačių žodžiai, skundas, trauma. Aplamai; antrosios dalies dainos publikai buvo daugiau prieinamos bei suprantamos. Po poros minučių pertraukos vėl pasigirsta akordeono balsai ir scenoje pamatoma "Oželių" šešakerbių vyrų ir "Audojėlė" - mergaitės. Be šių šokių, buvo išpildyti "Blozdinėlė", "Rūgūčiai" ir "Malūnas."

Koncertas baigiamas Lietuvių, Darų himnais ir maršu "Mes žengiam".

Neveltui yra sakoma, jog Lietuva - dainų šalis. Lietuvių liaudis kiekvieną darbą lydėdavo daina; merginos ausdamos dainuodavo; mėsūtiutės verpdamos dainuodavo, vyrai gi kulimą ar malimą lydėdavo daina. O ką jau bokaibėti apie lietuviškus kaimo "subatvakarius ar apie lietuviškas vestuves! Kiek daug be galo yra tokių dainų kaip "Alaus, alaus", "Augino mėsūtiutė" ar raudų ir lietuviškų vestuvių! Tačiau ir sunkiose valandose lietuvis neužmiršdavo dainos. Jis daina guodžiasi ištremtas iš savo tėvynės, našlaitėlė savo skausmą išliedavo dainoje, netekusi tėvų...

Ir štai Dainoje išgirstame mūsų liaudies balsą: Toli, toli nuo tėvynės, prie šiaurės jūros, suskamba lietuviška daina.

Gražiai buvo išpildyti ir tautiniai šokiai; gražiai drobėles audė mergužėlės, gražiai buvo piaurami rūgūčiai, gražiai sukosi, lietuviškomis spalvomis pasipuošęs, malūnas...

Lietuvių Tautinis Ansamblis buvo įkurtas ir šiam koncertui paruoštas p. Kirvaitytės ir p. P. Kamiško. Visa tai pasiokta, neužmirštant mūsų sunkių dabartinių sąlygų, tik per didelį darbą, susiklausymą,

gerbimą mūsų paprodių, jos merinės dvasios ir meilės tėvynei. Reikia taipogi pažymėti, kad visi koncerto 40 asmenų dalyviai buvo tautiškais drabužiais.

Koncertas – pramjūra, praėjo sklandžiai ir ansamblio dalyviai buvo stovyklos komendanto-darbo nepaprastai išgirti. Komendantas tarp kitko pareiškęs, jog šis koncertas parodęs tikrą lietuvių pasiektą kultūrinį lygį ir didelį lietuvių pasiryžimą. Tuo padiu, jis visiems palinkėjo tęsti sėkmingai pradėtąjį darbą ir pažadėjo, jei sąlygos leisiamės, jiems suteikti galimybę koncertuoti gretimose miestuose.

Publika, kurios dalį sudarė ir darai, koncerta priėmė su didoju lietuvių entuziazmu ir pasitarimu.

(V. V.)

BRITŲ KARINĖS MISIJOS PAREIŠKIMAS

Į lietuvius, latvius ir estus esančius Danijoje, Britų Vyriausioji Karinės Misijos Būstinė Danijoje išleido sekantį pareiškimą:

1. Kiekvienas asmuo (vyras ar moteris) iš viršuj paminėtų kraštų, kuris nori grįžti atgal į savo kraštą, iš Britų Karinės Misijos, civiliniams pabėgėliams tvarkyti skyriaus Danijoje, gaus tam reikalingus palengvinimus.

2. Kiekvienas asmuo (vyras ar moteris) iš viršuj paminėtų kraštų, kuris n e r o r i atgal į savo kraštą grįžti, gaus leidimą tol pasilikti bet kuriame iš civilinių pabėgėlių lageryje Danijoje, iki sąjungininkų kariniai autoritetai turės galimybę sudaryti sąlygoms šių asmenų perkėlimui į kitą kurį nors kraštą.

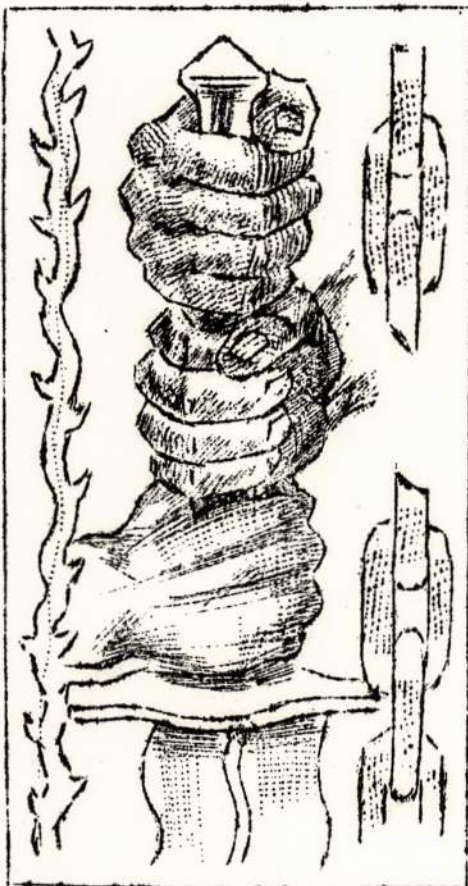
Šis pareiškimas, sąryšyje su įtarruotų Pabaltiečių įvykiais Švedijoje ir su tuo kylančiais įvairiais girdais, visus nuteikė ramumais. Pareiškimas aiškus ir nedviprasmiškas, ir todėl atpuola bet kokie būkštavimai, dėl galimo perdavimo rusams,

PRADĖTA ROTATORIUM SPAUSDINTI VADOVELIAI

Kaip visur kur kitur, taip ir pas mus Danijoje lietuvių pradžios mokykloje yra didelis trūkumas įvairių mokslo priemonių, ypačingai vadovėlių. Su Danų Raudonojo Kryžiaus pagalba yra dublikuojamas J. Ambraškės ir St. Zuharsko elementorius "Aušrelė". Kadangi neturima su lietuvišku raidynu raš. mašinėlės, tai teko naudotis danišku raidynu. Dėl minėtos priežasties elementoriaus tekstai neatrodo taip, kaip iš tikrųjų turėtų atrodyti. Tai yra bėdos vadovėlis, kuris šiek tiek mokytojų padės. Mokytojai, būdami kad ir sunkiose sąlygose, stengiasi sugalvoti esančias kliūtis, randa vargo mokyklai metodų ir dirba taip svarbų tautinį darbą

Pranešama gerb. "Liet. Žinių" skaitytojams, kad sąryšyje su Lietuvių Komiteto Danijoje paleidimu, dar iki šiol nėra paaikšjęs an. tolimasis "L. Ž." laikraščio leidimas bus įmanomas ir kokio turinio.

Red. Kolektyvas.

DIDVYRIAMS BALTAMS

Jūs kruviną stato aikštėj ešafotą,
Galanda kirvius giljotinų aštrius.
Jūs ruošia pagiežos ir kraujo puotą,
Jūs nori matyti sutryptus, gailius.

Bet Baltai gyvybės į jungą nemaino.
Jūs kelias tik vienas-dėl laisvės kovon,
Jūs mokat už laisvę didvyrišką kainą-
Kinžalas ir smūgis širdies gilumon.

Kaip Baltija kilnios didvyriškos sielos,
Kaip uolos, didvyrių granito širdis.
Kors skiria nuo laisvės spygliuotosios vielos,
Bet laisvės troškiną kas? kas suardys?
Tas kraujas šventas, tas kraujas grynas,
Pralietas dėl laisvės troškinų karštų,
Tejurgia mus Baltus į vieną šeimyną
Per anžius laisvų, išdidžių tautų!

K a s t y t i s.

K A S T Y T I S

Plaukia liksnas debesėlis-
Laisvas jo kelelis
Į Lietuvą - vargdienelę,
Toliną šalelę.

Kad turėčiau sparnūžėlius,
Debesėlių sekčiau,
Už giliųjų jūružėlių
Tėviškėlę raščiau.

Ter ptielčiau prie bakūžės,
Kur suvargus rykiai,
Prie langelio prisigūžęs,
Pasibelsčiau tykiai,

Bet seroį tėvų gūžtelėj
Svetini sedėtų,
Nepakviestų prie stalielio,
Meneiliai žiūrėtų,

Aš ruoščiau prie kelelio,
Ter klevūžis augo-
Pasiguosti prie smūtkelio,
Kur vanelį saugo.

Ir nerasčiau aš klevūžio,
Než tėvų smūtkelio,
Tik ant rudonio vejužės
Kolną prie takelio.

Ir sušukčiau debesėliui,
Kur pro šulį eliktų:
Ar čia mano tėviškėlė?
Ar neapsirinku?

K a s t y t i s

 RADIO PRAKĖSIMAI IR KITOS ŽINIOS IS TEVYBES

LEIDŽIAMA KAIBĖTI FAKTAMS

(Danijoje gautas laiškas iš Lietuvos.)

1945. 10. 4.

Brangus broleli !

Sveikinu Tave su karo pabaiga ir linkiu geriausių pasiekimų Tavo gyvenime. Mes Tavo laišką gavome 1 spalį už kurį širdingai dėkojam. Mes kol kas sveiki ir tik viena nelaimė, kad netekome tėvo, viso savo pamato. Mes dabar gyvename miestė. Su mūsų tėveliu kartu "mirė" Pranas Ribinskas, Jonas Beliūnas ir Simas Pilišauskas iš Barkūniškio. Broliuk, pas mus labai daug kas pasikeitė, ne tik kad pas mus, bet ir mūsų Udrijoje ir visoj apylinkėje. Birželio mėnesyje ir Ribinskiene " m i r é " už TARYBŲ LIETUVĄ. Broliuk, kai Tu parvažiuosi tai mes jau būsim išauklėtos TARYBŲ Sąjungos. Būsim tikros Tarybų Sąjungos pilietės, nes kol kas yra visokių parazitų. Mūsų dėdės Simo tėra, Juozą ir Stasį fašistai išgabeno į Vokietiją 1943 metais už partizanų laikymą. Brangus broliuk, rašyk tarkiau,

Viso gero, Tavo sesuo.

Laiškas gautas Danijoje 1946 metų sausio 17 dieną. Cenzūruotas " Voeraja cenzūra SSSR ".

* * *

Laiško gavėjas, vokiečių okupacijos metu, 1942 metais iš Lietuvos prievarta buvo išvežtas darbams į Vokietiją, kur suklia dirbo girklų fabrike. Jo tėvą vokiečiai, dėl politinės veiklos rusų okupacijos metu, buvo uždarę į kalėjimą. Vėliau, iš kalėjimo paleidus, taip pat norėjo išvežti darbams į Vokietiją, bet laimingai pavyko išsislapyti iki rusų atėjimo. Jis pats, frontui artėjant, iš girklų fabriko buvo paskirtas prie ORGANIZACIJA TODT sustiprinimo darbų ir atsiųstas į Daniją, kur ir pasiliko po karo pabaigos, nuo išvežimo, į Lietuvą nebuvo sugrįžęs, nes jokių atostogų vokiečiai nedavė. Kilimo yra mažžemis, tėvas turėjo vos 2 ha. žemės ir vieną karvę, arklio neturėjo.

Dėl laiško mirimų "Smirusiųjų", tai yra bolševikų sušaudytųjų pamišė. Jie visi yra kaimiečiai, neturtingi mažžemiai, turi po vieną ar du hektarus. Vokiečiams į Lietuvą atėjus jie visi už politinę veiklą buvo areštuoti ir sėdėjo Alytaus kalėjime. Vėliau iš kalėjimo buvo paleisti ir juos vokiečiai norėjo išvežti darbams į Vokietiją. Jie visą laiką slapstėsi ir tokiu būdu liko Lietuvoje ir laukė rusų atėjimo. Dabar kaip matyti iš laiško, jie visi yra paskaityti Sovietų Sąjungos priešais ir sušaudyti. Ribinsko 1945 metų birželio mėnesyje taip pat sušaudyta ir žmona.

Sušaudytasis, laiško gavėjo tėvas, turėjo 47 metus, Ribinskas - 30 m., Pilišauskas - 35 m. ir Beliūnas - 33 metus.

Taip gyvena ir " m i r š t a " nekalti Lietuvos gyventojai rusų okupacijoje.

L I E T U V O S S O S T I N Ė

Sugrįžę antrą kartą Lietuvon, rusai tikrai ryžosi "padovanoti" Lietuvai josios berąją sostinę Vilnių. Vilnius šiandien yra tikrai paverstas tarybinės Lietuvos sostine, ir dia susikėlė visi svarbiausieji komisarijatai.

Lenkų gyventojų skaičius Vilniuje mažėja, Daugelis jų repatrijavę į kitą tarybinę respubliką, kuri vadinasi "nepriklausomoji Lenkija". Kas apsigyveno tų lenkų vietoje? Vienas antras lietuvis, bet daugiausia tai rusai; visoki kacapai ir iš visokių Rusijos užkampių prisiunčiami "tarybinės Lietuvos respublikos" valdininkai ir enkavedistai - rusai, kaukaziėdai ir net totoriai...

+++ Vilniuje, Sapiegos šlaituose įvyko slidžių sporto atidarymas, kuriame dalyvavo vyrų ir moterų rinktinės. Pirmą vietą laimėjo Lėji rinktinė; rinktinė startavo Lelys, Kalpokas, Izotovas. Antrą vietą atiteko komandai "Žalgiriui". Moterų I vietą laimėjo rinktinė "Dinamo". Dalyvavo - Zajambaitė, Zavišaitė, Karauskytė, Teisėjavo Balčiūnas.

+++ Pasiekė iš tėvybės žinios, kad jurist. Urbaitis ir Berkšnys nuteisti po lėmatų katargos. Trejiems metams nuteistas rašytojas, buvo "Nauj. Rom." redaktorius J. Keliuotis. Be to, patirta, kad Vilniuje gyvena "buv. min. pirm. kun. Vl. Mironas, apie kurį, savo laikų, buvo tvirtinama, kad pirmomis dienomis partizanai buvo Dauguose nužudę,

KAS VYKSTA SU PABĖGĖLIŲ KOMITETAIS DANIJOJE ?

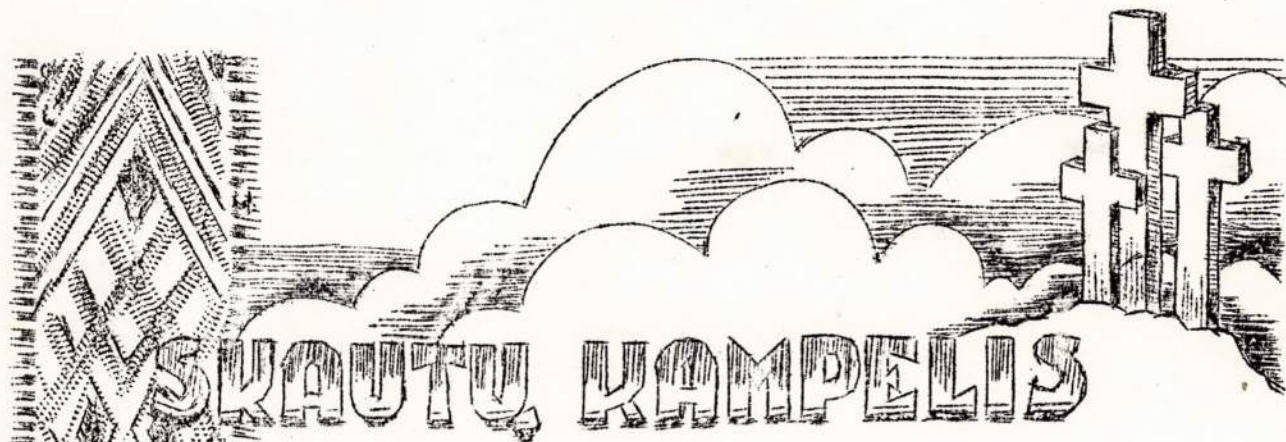
Jau "Latvių Žinias" sausio 16 d. numeryje buvo patalpinta informacija, kad Danijos Raudon. Kryžius panaikines Latvių Taut. Komiteto Valdybą, ir jos pareigų pilnybę pavedęs Latvių Bėdruomenės Teismui. Priežastį Komiteto panaikinimui esą davę ištisus mėnesius siunčiami skundai iš latvių pabėgėlių pusės dėl komiteto, buk tai, neteisėto elgimosi, iš ko išplaukia, kad komitetas neturi pāsitikijėmo tarp pabėgėlių ir kad nesąs demokratiniais pagrindais rinktas. Komiteto pirmiausias tikslas - Abolijs, prieš kurį laiką, nelegaliai apleido Daniją. Apie tai jau net rusų radio yra pranešęs.

Sausio mėn. 22 d. Danijos Raud. Kryžius pranešęs, kad nutraukia santykius ir su visais kitais Baltijos valstybių Tautiniais Komitetais, o taip pat Baltijos Pagalbos Komitetu. Po to sekė pranešimas apie latvių bėdruomenės teismo likvidavimą.

Po šio, latvių laikraščio pranešimo, dalinai galima spėlioti Tautinių Komitetų paleidimo priežastį, nes jeigu ir buvo ne nuo danų valdžios priklausantių paleidimo priežastų, tai vistiek latvių tarpe esamos intrigos ir kiti mūrėti faktoriai - paleidimą pagreitino.

BALF PIRMIŲ KAS KUN. IR KOKIUS JAU VOKLETIJOJE

Savo laiką atplaukęs su "Queen Elizabeth" laivu į Europą BALF pirm. kun. J. Kondius iš Londono pirmiausiai nuvyko į Prancūziją. Čia lankėsi pas lietuvius pabėgėlius ir pagyvenęs porą savaičių išvyko į Vokištiją, kur numatoma užtruks žymiai ilgiau. Be to, BALF pirm. kun. J. Kondius yra numatęs aplankyti šiuos kraštus: Italiją, Austriją, Šveicariją, Belgiją, Olandiją ir Skandinavus.

PASAULIO SKAUCIŲ SEFES LAISKAS

19-to rugpiūdžio 1945.

Mana mielosios skautės,
 ką tik gavau jūsų Kopenų laišką ir nuoširdžiai jums dėkoju už nuoširdžius sveikinimus, kuriuos jūs man siurdiate.

Labai džiaugiuos tuo atsitiktinumu, kuris mūs Kopenhagoje suvedė, nors mums ir trumpai teko pasišnekėti, dėl laiko stokos.

Aš džiaugiuos, kad jūs randatės skaudžių tarpe ir galite dalintis laimingais jausmais ir tikėjimais; mes jums, mūsų sesės, kaip galime padėsime. Man jūs esate ypatingai brangios, kaip ir narės tos didžiosios "šeimos", kurios galva man teka garbė būti.

Siurdiu jums savo nuoširdžiausius linkėjimus ir ašiu už laišką.

Olave Baden-Powell

WORLD CHIEF GUIDE.

STOVYKLOJE SU DANŲ SKAUTAIS

Tai buvo dar šią vasarą, kai mes keletas lietuvių skautų buvome pakviesti Haderslevo danų skautų dalyvauti jų ruošiamoje vasaros stovykloje. Šiaip taip susime-džioje skautišką aprangą ir būtinausius stovyklai reikmenis, linksmi traukėme saulėtą liepos popietę Haderslevo gatvėmis į paskirtą susirinkimo vietą.

Mūs draugiškai pasitinka Haderslevo I Draugovės skautų vadas ir jo vadovaujami daugumoje jaunamediai skautukai, kurie čia jau turi atsigabėną visus stovyklos reikmenis, pradedant puodais ir baigiant muzikos instrumentais.

Stovykla ruošiamą netoli Graaster miestelio, gražioje, ištrijų pusių miško apsuptoje, aikštėje. Graaster apylinkės yra vienos gražiausių Jutlandijoje. Žinoma, mums buvo labai įdomu, kaip čia bus viskas daroma, kaip ruošiamos palapinės, kaip tvarkomos iškylos ir

nuošimui laužai, kaip matinamasi. Juk čia gi užsienio skautų stovykla. Su daug skautais iš syk užsimezgė nuoširdūs sątykliai. Mūsų marga palapinė nuo pat pirmos dienos suidomavo danus. Mes savo palapinę aptvėrėme gražia lietuviško pavyzdžio tvorele, palapinės aikštelę papuošėme Danijos ir Lietuvos herbais ir lietuviška skautų lilija. Danai, pasirodo, visai palapinių nepuošė, o būriais sustoję žiūrėjo, kaip mes tvarkėmės. Taip ir liko visą laiką jų stovyklą daugiau nebepapuošta ir tuo labiausiai skyrėsi savo išore nuo įprastos skautų stovyklų Lietuvoje.

Stovyklai vadovavo Nord-Slesvig Kongeaa-Divisionens chef p. K. Kuhs, kuris mus visada maloniai sutikdavo ir lietuviškai pasisveikindavo. Jis sakėsi esąs asmeniškai pažįstamas su buv. Lietuvos skautų vadu Dr. Alekša. Stovyklos laužai buvo rengiami ne pačioje stovykloje, bet poros kilometrų nuotolyje nuo jos, kas irgi mums labai įprasta. Danai sako tai esą geriau, nes tokiu būdu išlaikoma stovyklos rajono švare ir be to, labai gera vakare pasivaikščioti. Prie laužo teko ir mums pasitodėti. Padainavome skautišką dainelių už kurias nemažai plojo, ar tai todėl, kad patiko, ar iš mandagumo, sunku pasakyti. Per paskutinį laužą Häderslevo Trops I vadui prisiminimui gražiai praleistą stovykloje dieną įteikėme adresą, kuris padarė danams gerą išpūdį.

Stovykla darė keletą iškylų į artimėsnes apylinkes, kurių metu skautai turėdavo atlikti įvairius uždavinius. Vieną didžiausių iškylų buvo į Dybøl. Iškyla kaip tik buvo sutaikyta su ten vykstania didžiule švente paskutinėms kaitynėms 1864 metais prisiminčių Pakeliui. Čia šventę visos skiltys turėjo atlikti įvairius pavienius ir bendrus uždavinius. Išstatytuose postuose vyresnieji skautai tikrindavo kaip vykdomi uždaviniai ir iš gautų rezultatų vėliau taškais buvo išspresotos geriausiai pasirodžiusios skiltys ir draugovės. Uždaviniai mažiems skautukams kartais buvo gana nelengvi, sakysim surast pagal žemėlapi kelią miško takais, neštis porą kilometrų katilą vandens, įlipti aukščiau į medį ir atspėti kokie ten maiše tždaryti vabzdžiai ir pan. Ypatinai daug uždavinių buvo duodama surištų su krašto pažinimu.

Paskutinę stovyklos dienos popietę daug skautai pešasi. Pas juos yra paprotys tą popietę pagrobtį vieniems nuo kitų kiek galima daugiau daiktų, nugriauti palapinių ir panašiai. Kovos įkarštyje neretai pasipilia ir vandens bombos... Žinoma, mūsų teritorija likdavo neliečiamą. Danai, mat, tik tarpusavio "karus" proteguoja! Mes bet gi paskutinę popietę turėjome kitą užsiėmimą, jautėmės truputį, lyg Amerikos dienos didvyriai - skautukai būtinai norėjo turėti mūsų autografus. Taip ir teko bent po šimta kartų kiekvienam iš mūsų tą "maloną" suteikti.

Aplamai stovyklos dienos praėjo puikioje draugiškoje nuotaikoje ir mums liks visada kaip malonus prisiminimas. (A. V.)

P R I S I M I N U S T A U T I M Ų S T O V Y K L Ą

Devėjau dar mėlyną unifর্মą, kada būvau Pažaiskie skaudų stovykloje. Mano atmintyje prisiminimų liko gana daug. Ne vien tik aukštos pušys ir sidabrinė Nemuno juosta pasiliko mano atmintyje, bet stovyklos papuošimas, užsienio skautės ir laužai. Laužai ir yra įdomiausias dalykas iš tų keletos savaitių praleistų sveikame pušyno ore. Kada ateidavo vakaras ir sutemos indavo visur viešpatauti, buvo uždegamas

laužas, ir ant scenos, kurią apšviisdavo laužo šviesa, prasidėdavo programa: šokiai, dainos, vaidinimai, įscenizuotos pasukos ir kt." Ne vien tik lietuvės skautės pasirodydavo, bet ir svečiai - užsienio skautės kaip nors suvaidindavo. Prisimenu gyvus prancūzų šokius, flegmatiška dainuojančias angles ir olandus su baltais gaubtuvėliais ant galvų ir didelėmis medinėmis klumpėmis. Gražiausi buvo lietuvių sesių pasirodymai, kurie sulaukdavo daug aplodismentų iš publikos pusės. Viskas būdavo transliuojama per radiją: aš žiūrėdavau su susidomėjimu į vaidinimus, į dūmus ir blėstantį laužą ir tada imdavo merkintis mūsų - jaunesniųjų skaudiukų akys. Kad nuvyčiau miegą, žiūrėdavau į pamažėle gestantį laužą. Baigiant laužui degti, sustodavom visos skautės, visos vadės kartu, susikabinėdavom rankomis ir dainuodavom: "Atėina naktis..." Toli aidėdavo daina pušų viršūnėmis. Būdavo jau vėlus laikas, kai grįždavom į savo rajonus.

Kartais lydavo ir laužai būdavo nei manomi. Liūdrai varvėdavo lietaus lašai nuo pušų. Bet lietus neilgai trūkdavo: vėjas greitai nuvydavo debesį ir vėl būdavo saulė pas mus. Žinojome, kad su saule vėl ateis giedrus oras, o su juo laužas ir visokie įdomūs dalykai.

Kiekvieną rytą, kada būdavo gražesnis oras, eidavom į Nemuną maudytis. Išsirikiuodavome po keturias ir žygiuodavome su daina lūpose, vedamos sesės - rajono vadės. Kojos giliai grimzdavo į pušų smėlį, bet mes nuovargio nejausdavom. Aiški Nemuno juosta, apšviesta patekėjusios saulės, buvo tokia žibanti ir graži iš tolo. Šaltose bėgose maudydavomės ir plaukydavom. Apetitas po maudymos būdavo labai didelis ir kada apsidėdavom apie savo papuoštą "stalą", sviestainiai rykšte rykdavo. Po pusryčių būdavo vėliavos pakėlimas ir poilsio valandėlė. Darbo visada turėdavome daug: aplankyti pažįstamas skautes kituose rajonuose, prisirinkti autografų iš sesių - užsieniečių.

Kada atėjo paskutinė diena, mums buvo liūdna ir aš žiūrėjau į griaučiamas žalias palapines, ardomus stovyklos pagražinimus... Mamo grįžti nesinorėjo man - buvau taip susigyverusi su visa aplinkuma. Mamo sugrįžus, dar ilgą laiką prisiminėdavau tylų pušyną; sidabrinę Nemuno juostą ir stovyklos vėliavą, linksmi plėvesuojančią mėlynąjo padargėją.

(D. V.)

UŽSIENIS ĮVYKIŲ APŽVALGA.S O L V I E T Ų S A J Ū - G O S A G R E S I J A

Jungtinių tautų rusų delegacijos oficialus vadovas, užs. reik. kom. Višinskis atskrido į Londoną. Bet prieš jo atvykimą buvo žinoma, kad į Saugumo Tarybą kreipėsi Rusija ir Ukraina. Pirmoji skundėsi dėl, to, kad Didžioji Britanija grėsia taikai ir saugumui laikydama savo kariuomenę Graikijoje, nors karas ir pasibaigęs. Rusai nurodo, kad tai veikia tarptautinę politinę situaciją "reakcionieriškų jėgų" labui.

Ukraina taip pat kreipėsi prieš didž. Britaniją, kad jos kariuomenė Indonezijoje veikia prieš vietinius gyventojus, ir tokiu būdu taipogi grėsia tarptautinei taikai ir saugumui.

Abudu šitie pareiškimai sukėlė didelį sąjudį Londone. Didž. Britanijos ministrų kabinetas turėjo labai ilgą posėdį, kurio nutarimai nėra žinomi. Antrą vertus, Didž. Britanija galėtų įteikti protesto pareiškimą dėl rusų okupacijos kariuomenės Lenkijoje ir kt. žemėse.

Graikijos delegacijos nariai patikina, kad nei jie patys nei Graikijos vyriausybė nesą dave jokia pagrindo įteikti panašų pareiškimą.

Vasario 2 d. Nationaltidernde praneša, kad tarp Bevin ir Višinskio įvyko nepaprastai aštrus susikirtimas. Po graikų delegacijos demontavimo, padaryto dėl rusų demaršo Saugumo Tarybai, Bevinas savo kalboje aštriai pasisakė rusų adresu ir pagaliau kirtęs kumštini į stalą ir pareiškė: "Dabar visi mato iš kur kyla grėsmė pasaulio taikai!"

LENKIJA - "VIEŅA IS POLICIJINIŲ VALSTYBIŲ.

Didž. Britanijos užs. reik. min. Bevinas Žem. Rūmuose posėdy pareiškė, kad jis esąs susirūpinęs dėl paskutiniomis savaitėmis politinių žūdyimų Lenkijoje. Esą pagrindo įtartai, kad Varšuvos vyriausybės politinė policija yra įmaišyta šiuose įvykiuose, ir kad laikinąją vyriausybę negali sustabdyti šituos nusikaltimus, todėl bus greičiau šiuo laiku reikalinga realizuoti laisvus rinkimus, kaip numatyta Jėtos konferencijoje. Jis pabrėžė, kad jeigu šitokiems reiškiniams nebū padarytas galas, tai iki rinkimų neliks gyvas nei vienas opozicijos vadovas. Pasiskolindamas Čerchilio kūdaisė seniau vartotą terminą, jis pažymėjo Lenkiją "viena policijinė valstybe." Nėra abejotės, kad ši kalba yra netiesioginis atsakymas į Rusijos ir Ukrainos pareiškimus UNO Saugumo Tarybai.

Šis melauktas pranešimas padarė didelį įspūdį į susirinkimo delegatus, ypačiai gi į lenkų. Anglų diplomatinuose slauksniuose nurodoma, kad abu anglų politikai tiek Bevinas, tiek Čerchilis po šitą "policijinių valstybių" sąvoką supranta ir galvoja ne Lenkiją, bet ir Balkanus, Rumuniją, Bulgariją ir Jugoslaviją. Todėl laukiama, jog po šito pranešimo gali sekti ir tolimesni žygiai.

Kaip Londono gerai informuoti slauksniai praneša, laukiamas aktyvus UNO įsimašimas Ispanijos klausimo išsprėdime. Laukiama, kad Meksika įteiks pasiūlymą pripažinti 1944 m. rugpiūčio mėn. sudarytą Ispanijos respubliką.

"TADA LIETUVA PRARADO SAVO NEPRIKLAUSIMYBĘ".

Tokia antraštė darų laikraštis "Indre Missions Tidende", sausio mėn. Nr. 4, paskyrė 2 pusl. Lietuvos tragiško likimo aprašymui, paminėdamas, kad tai yra pati pirmoji kenčianti tauta. Straipsnio autorius, ev. dvasiškis Chr. Bartholdy, Hslev, nepaprastai nuširdžiai su giliu, lietuvių tautos dramai, įvykusios 1939-40 m. ir dar tebesitęsiančios, įsijautimu, chronologine įvykių tvarka, apžvelgia bruktelių rusų smurtą prieš buvusią lietuvių vyriausybę, inteligentijs, surežisuočius 1939 m. liepos mėn. 14 d. Seimo rinkimus. Šio ilgo straipsnio pabaigoje prisimenama Lietuvos tremtiniai, kurių buvę išvežta 60.000. Straipsnis papuoštas Vilniaus ir lietuvių moterų tautiniais rūbais pasipuošusios grupės atvaizdais.

LIET. TREMTINIŲ SPAUDA EUROPOJE.

Nesenai gavoma Italijoje, Romoje, Draugijos "Lithuania" leidžiamą mėnesinį žurnalą "Lietuvių Balsą." Ats. red. - M. Venšlauskas. Žurnalas daro labai gerą įspūdį 4 Nr. su publicistika, proza, poezija ir kt., dalyvauja šie autoriai: T. J. Beleckas, S. J., V. Krėvė, K. L. T., vysk. P. Pranciškus Bučys, MIC, J. Kėkėtas, Ant. Kavaliauskas, M. Biržiška, B. Brazdžionis, Č. Girorka ir K. J. Zeliauskas. Patalpinta išomų žinių iš Vietos lietuvių gyvimo, Lietuvos, Plačiojo pasaulio ir kt.

UNO KOMISIJA PABĖGELIŲ PROBLEMI

Iš Londono praneša, kad Anglija išdirbusi ir įteikusi plenumo posėdžiui projektą dėl specialios komisijos sudarymo Europoje esančių pabėgėlių problemos išaiškinimui. Komisija veiks prie Saugum Tarybos.

+++ Visi latvių, estų ir lietuvių pabėgėliai Čekoslovakijoje sausio 19 d. gavę parėdymą, kad jie turi grįžti į tėvynę, į kurį juos rugabens Sov. Sąjungos įstaigos. Vienas antras paskutiniu momentu savarankiškai pasuko Bavarijos kryptimi.

Sąryšų su tuo, latvių pabėgėliai, kurie iki šiol buvo Čekoslovakijoje, praneša, jog veltui jiems rašys į ligšiolinius jų adresus, jie sveikina visus tautiečius kituose kraštuose.

+++ Maskvos laikraštis "Pravda" praneša, jog tarp pabėgėlių Danijoje esą energingai agituoja, kad jie važiuotų Vokietijoje, o ne grįžtų į savo tėvynę. Pravda tvirtina, kad pabalt. pabėgėliai per danų vokiečių sieną perveža sunkvežimiuose buvusieji vokiečių karininkai, esantieji anglų žinioje. Rusų pasiunt. pareikalavus, Danijūs užs. reik. ministerija paaiškinusi, kad jeigu tai ir įvyksta, tai danų įstaugoms nežinant.

+++ J. A. V. nutarusis savo užs. politikos saugumui laikyti Europos vandenyse žymius laivyno pajėgas, kurių vyriausias štabas bus Londone. Be to, amerikėnams bus dar bazės Šiaur. Airijoje, Devonshire, Havre, Bremerhaven ir Neapoly.

+++ Routeris praneša iš Vašingtono, kad amerikėnų mokslininkams sausio 10 d. su "radio atbalsiu" pavyko pagauti kontaktą su mėnuliu. Tai pranešusi Karo Ministerija. Su ypatingais aparatais siųstas radio spindulys ir atbalsis registruotas pė dviejų su puse sekundžių.

+++ Visiems Berlyne vokiečiams nustatyta obligatorinė darbo prievolė; vyrams nuo 14-65 m., moterims nuo 15-50 m. Maisto kortelės gaus tik tie, kurie dirbs.

